

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**RAČUNOVODSKO ANALIZIRANJE S
PROGRAMOM FIRMA**

Ljubljana: september, 2003

Martina Krašovec

IZJAVA

Študent/ka _____ izjavljam, da sem avtor/ica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom _____ in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____

Podpis: _____

Kazalo

1	UVOD	1
2	ANALIZIRANJE.....	2
2.1	OPREDELITEV ANALIZIRANJA	2
2.2	RAČUNOVODSKO ANALIZIRANJE.....	3
2.3	SLOVENSKI RAČUNOVODSKI STANDARDI IN RAČUNOVODSKO PROUČEVANJE	4
2.4	NALOGE RAČUNOVODSKEGA ANALIZIRANJA	5
2.5	SMERI RAČUNOVODSKEGA ANALIZIRANJA.....	6
3	SODOBNE RAČUNOVODSKE ANALIZE.....	9
3.1	URAVNOTEŽENI SISTEM KAZALNIKOV	9
3.2	KALKULIRANJE STROŠKOV PO SESTAVINAH DEJAVNOSTI	12
3.3	EVA.....	14
4	RAČUNALNIŠKE REŠITVE ZA RAČUNOVODSTVO	15
4.1	INFORMACIJSKI SISTEM.....	16
4.2	RAČUNOVODSKI INFORMACIJSKI SISTEM	17
4.3	IZVAJANJE ANALIZE POSLOVANJA V SLOVENSKIH PODJETJIH	24
4.4	UPORABA RAČUNOVODSKEGA RAČUNALNIŠKEGA PROGRAMA ZA ANALIZIRANJE USPEŠNOSTI	25
5	PREDSTAVITEV IZBRANEGA PODJETJA IN RAČUNOVODSKEGA PROGRAMA	26
5.1	PODJETJE IN DEJAVNOST	26
5.2	PROGRAM FIRMA.....	26
5.3	RAČUNOVODSKO ANALIZIRANJE S PROGRAMOM FIRMA	30
5.4	UPORABNOST PROGRAMA FIRMA ZA SODOBNO RAČUNOVODSKO ANALIZIRANJE .	38
6	SKLEP.....	40
7	LITERATURA	41
8	VIRI	42
9	PRILOGE.....	I

1 Uvod

Računovodsko analiziranje ali preučevanje je namenjeno pridobivanju informacij za poslovno odločanje, proučevanju knjigovodskih podatkov, izdelovanju primerjav in analiz ter posredovanju informacij poslovodstvu. V podjetjih predstavlja centralni del za poslovno odločanje. Nekatere podatke, ki jih računovodsko analiziranje pripravlja, je potrebno imeti zaradi zakonskih predpisov, druge pa podjetja pridobivajo zaradi lastnih poslovnih odločitev.

Vsako podjetje mora po Zakonu o gospodarskih družbah izdelati izkaz poslovnega izida, bilanco stanja, izkaz finančnega izida¹ in izkaz delitve dobička oziroma pokrivanja izgube. Poleg teh podjetja izračunavajo vrsto kazalnikov in primerjav poslovanja glede na druga podjetja ali druga obdobja poslovanja. Zaradi uporabnosti informacij za lastno poslovno odločanje, nekatera podjetja in strokovnjaki razvijajo nove računovodske metode. Sodobne metode računovodskega preučevanja se vse bolj naslanjajo na neračunovodske podatke oziroma podatke, ki jih bolj spremljajo v drugih, to je neračunovodskih oddelkih.

Za spremljanje preteklega in trenutnega delovanja, ter predvidevanje prihodnjega, mora imeti podjetje razvit informacijski sistem, katerega nujni gradniki so računalnik in ustrezni računalniški programi. Pri računovodskem analiziranju si lahko pomagamo z računalniškimi računovodskimi programi. Z njimi je računovodsko analizirane hitrejše in natančnejše, vendar moramo biti pri oblikovanju informacijskih sistemov previdni in pridobitev računovodskih računalniških sistemov skrbno načrtovati.

V malih in srednje velikih podjetjih je ta del oblikovanja informacijskih sistemov večkrat zanemarjen zaradi nepoznavanja pomembnosti računovodskih informacij ali nevednosti uporabe računalniškega računovodskega programa. Dobro oblikovan informacijski sistem zna biti precej drag, njegova uporaba pa zahtevna.

Diplomska naloga je razdeljena na štiri poglavja. V prvem obravnavam računovodsko analiziranje, kot ga predpisuje Zakon o gospodarskih družbah. Drugo poglavje predstavi sodobne računovodske analize: metodo uravnoteženega sistema kazalnikov, metodo kalkuliranja stroškov po sestavinah dejavnosti ter metodo ekonomske dodane vrednosti. Tretje poglavje obravnava izgradnjo informacijskega sistema v podjetju in pogoje, ki jih moramo preveriti, če želimo imeti učinkovit računalniški računovodski program.

V četrtem poglavju predstavljam del računovodskega računalniškega programa Firma. Program je namenjen majhnim in srednje velikim podjetjem za vodenje poslovanja in posledično za vodenje računovodstva. Preverila bom značilnosti programa, njegove pogoje

---

¹ Slovenski računovodski standardi 2001 uvajajo dva nova termina: izkaz poslovnega izida in izkaz finančnega izida, ki nadomeščata izkaz uspeha in izkaz finančnih tokov.

za nakup ter možnosti uporabe programa za standardne in sodobne računovodske analize. V zadnjem poglavju so povzete ugotovitve te naloge po poglavjih.

2 Analiziranje

2.1 Opredelitev analiziranja

Temeljni smisel obstoja in poslovanja podjetja je ustvarjanje poslovnega uspeha. Pučko pravi, da »obstaja razlika med ekonomskim uspehom poslovanja in tistim, ki ga tradicionalno ugotavlja računovodstvo v podjetju« (Pučko, 1998, 142). Računovodsko izkazan poslovni uspeh je brez dvoma del slike o dosežkih podjetja, vendar sam ne pove vsega o stvarnem in ekonomskem uspehu poslovanja podjetja. Praviloma se nanaša na krajše poslovno obdobje, kar lahko močno vpliva na možnost pravilnega izkazovanja stvarnega uspeha podjetja.

Analiziranje poslovanja lahko pojmuje kot strokovno opravilo, kot dejavnost, posebno obliko proučevanja, posebno funkcijo v informacijskem procesu ali kot metodo proučevanja. Nadalje analizo poslovanja lahko opredelimo kot dejavnost oziroma strokovno opravilo, ki omogoča, da presodimo ekonomski položaj podjetja, njegovo učinkovitost, uspešnost, premoženjsko in finančno trdnost. Analiza poslovanja nas privede do osnove za ukrepanje glede bodočega poslovanja. Po vsebini je analiziranje poslovanja informacijski proces, znotraj katerega se uresničuje sistematično spoznanje procesov in stanj ter se pripravljajo strokovne podlage za poslovne odločitve.

Podjetje v okviru poslovanja zasleduje različne cilje, temeljni cilj poslovanja pa je doseganje čim večje tržne vrednosti oziroma dobičkonosnosti. Dobičkonosnost pomeni doseganje čim boljšega rezultata na enoto angažiranih sredstev ali na enoto vloženega kapitala (Slovenski računovodski standardi 2001, 2002, str. 213), kot tretji kazalec dobičkonosnosti se izračunava koeficient donosnosti naložb (ROI – angl. return on investment), ki pa je zlasti zanimiv pri dolgoročnem opazovanju poslovanja (Hočevar, 2002, str. 90).

Pri analizi poslovanja ugotavljamo, ali je tisto, kar bi moralo biti doseženo, tudi dejansko doseženo. Tako je prvi pogoj za analizo poslovanja podjetja določitev ustreznega cilja oziroma merila, po katerem se presoja uspešnost. Merilo uspešnosti naj bi bilo »skladno s ciljem podjetja in neobčutljivo na neobvladljive dogodke«, (Slapničar, 1998, str. 31).

Uspeh podjetja in njegovo poslovanje spremlja računovodstvo, ki je dejavnost spremljanja in proučevanja v denarni merski enoti izraženih pojavov. Računovodstvo sestavljajo sestavine računovodstva, kamor sodijo knjigovodstvo, računovodsko nadziranje,

računovodsko predračunavanje in računovodsko analiziranje. Slednje je tudi predmet obravnave v tem poglavju.

Računovodstvo lahko razdelimo po različnih vidikih, odvisno kakšne informacije pripravlja in komu so namenjene. Glede na to lahko govorimo o finančnem in stroškovnem računovodstvu, pa tudi o poslovnem računovodstvu. Bistvena razlika je v tem, da finančno pripravlja informacije za zunanje uporabnike, stroškovno pa je predvsem usmerjeno navznoter. Poslovnemu oziroma upravljalnemu računovodstvu pa ni tretja vrsta računovodstva, temveč je z njim opredeljen tisti del skupnega računovodstva, ki rezultira v računovodskih informacijah, potrebnih pri odločanju v sklopu posameznega podjetja.

2.2 Računovodsko analiziranje

Računovodstvo in s tem tudi računovodsko analiziranje je centralni del informacijskega poslovnega podsestava. Računovodsko analiziranje je tisto, ki v glavnem temelji le na računovodskih podatkih. Poleg računovodskega analiziranja se v podjetju namreč izvajajo tudi druge vrste analiziranja, ki so največkrat v povezavi s posameznimi poslovnimi funkcijami.

Računovodsko analiziranje je ožji pojem kot analiza poslovanja, saj se računovodsko analiziranje ukvarja predvsem z analiziranjem podatkov, ki so v največji meri pridobljeni iz knjigovodstva. Analiza poslovanja pa sloni tudi na drugih pomembnih poslovnih neračunovodskih podatkih.

Računovodsko analiziranje je namenjeno oblikovanju informacij za odločanje. S temi informacijami se oblikujejo sodbe o ugodnosti vrednostno izraženih poslovnih procesov in stanj. Ker se finančno računovodstvo ukvarja le s sintetičnim prikazovanjem in s tistimi podrobnostmi, ki se nanašajo na povezovanje organizacije z njenim okoljem, je s tem začrtan tudi okvir za računovodsko analiziranje (Turk et al., 1999, 579).

Kodeks računovodskih načel (Kodeks računovodskih načel, 1995, 38 - 39) opredeljuje računovodsko analiziranje kot presojanje in pojasnjevanje stanja in uspešnosti poslovanja poslovnega sistema. Zasnovano je na primerjanju podatkov v računovodskih obračunih in predračunih, ugotavljanju odmikov med njimi in vzrokov za te odmike in njihovih posledic. Sestavni del računovodskega analiziranja je tudi oblikovanje predlogov za izboljšanje poslovnih procesov in stanj.

Plod računovodskega analiziranja je večja kakovost računovodskih poročil, ki povezujejo računovodske predračune z računovodskimi obračuni in pojasnjujejo razlike med njimi. V tej zvezi računovodski obračuni (kot izdelki knjigovodstva) in računovodski predračuni (kot izdelki računovodskega predračunavanja) ne štejejo za dokončne knjigovodske

informacije, dokler se računovodsko ne analizirajo, zlasti če gre za računovodske obračune in predračune za potrebe tistih, ki na tej podlagi odločajo v poslovni celoti.

Računovodska analiza poteka v dveh smereh. Prva smer pojasnjuje, zakaj je bilo uresničevanje poslovnega izida v danem poslovnem letu drugačno od tistega, ki je bilo upoštevano kot sodilo. Druga smer pojasnjuje vrsto kazalnikov kot razmerij med gospodarskimi kategorijami v isti organizaciji in na tej podlagi oblikuje sodbo. Prva smer je v svetovni literaturi zanemarjena in jo lahko štejemo kot prispevek slovenske teorije k razvoju računovodske analize (Turk et al., 1999, 580).

Računovodsko analiziranje je precej ozko usmerjeno in obravnava le kategorije, ki jih spremlja knjigovodstvo. Širše pojmovana analiza pa upošteva tudi neračunovodske podatke. Neračunovodski podatki in iz njih izračunani kazalniki za presojanje uspešnosti poslovanja podjetja pridobivajo na pomenu. Preozka usmerjenost analitikov le na finančne podatke je lahko zavajajoča, saj rezultati omenjenih analiz ne zagotavljajo potrebne podlage za spremljanje pravih dolgoročnih odločitev. Zaradi tega imajo v večjih podjetjih posebno službo kontrolinga, kjer so zaposleni analitiki, ki se za analiziranje poslovanja poslužujejo tako računovodskih kot neračunovodskih podatkov.

2.3 Slovenski računovodski standardi in računovodsko proučevanje

Slovenski računovodski standard 29 podrobneje obravnava računovodsko proučevanje. V dosedanji rabi je bil izraz analiziranje, ki ga bom v tej nalogi pogosteje uporabljala, zaradi že ustaljene rabe.

»Računovodsko proučevanje je računovodsko presojanje kakovosti pojavov in računovodskih podatkov o njih; obsega proučevanje, ki je tesno povezano s sestavljanjem računovodskih poročil o načrtovanih in uresničenih poslovnih procesih in stanjih. Povečuje kakovost računovodskih informacij, ki pojasnjujejo stanje in dosežke pri delovanju, ter podlage za izboljšavo procesov stanj« (Slovenski računovodski standardi 2001, 2002, str. 206).

Računovodsko proučevanje izhaja na področju celotnega podjetja iz računovodskih podatkov. Zelo sorodno mu je finančno proučevanje, ki proučuje podjetje zgolj iz finančnega področja in zajema tudi veliko neračunovodskih podatkov. Računovodsko proučevanje je del finančnega računovodstva, kadar obravnava podatke, ki zajemajo celotno podjetje in njegovo povezovanje z zunanjim okoljem. Kadar pa je proučevanje usmerjeno na notranje poslovanje podjetja, je to v okviru stroškovnega računovodstva.

Rezultat računovodskega proučevanja so pisne ali ustne računovodske proučitve ali analize. Upoštevati je treba prednost vsebine pred obliko. Računovodski predračuni in obračuni morajo biti čim bolj prilagojeni potrebam po resničnih in poštenih informacijah.

Poročila za poslovodstvo morajo čim bolj podrobno zaobjeti proučevani problem. Takšno računovodsko proučevanje upošteva poslovodno vlogo računovodstva in se širi tudi na področja zunaj računovodenja (Slovenski računovodski standardi 2001, 2002, str. 217 - 219).

2.4 Naloge računovodskega analiziranja

Podatki oziroma sporočila, ki jih proizvaja računovodsko proučevanje, so bistvenega pomena za poslovodstvo in njihove odločitve ter preučevanje doseganja ciljev in vzrokov za odstopanja.

Naloge analize poslovanja podjetja (Kavčič, 1998, str. 9 - 11):

- izmeriti izide poslovanja,
- osvetliti dejavnike, ki so vplivali na rezultate poslovanja,
- predlagati konkretne ukrepe in
- oblikovati ustrezne informacije o gospodarskem stanju podjetja.

Izmeriti izide poslovanja pomeni ugotoviti realizacijo načrtovanega poslovanja in stopnjo izboljšanja/poslabšanja poslovanja v primerjavi s poslovanjem v prejšnjem obdobju. Hkrati je za podjetje pomembna informacija njegov položaj v primerjavi s primerljivimi, konkurenčnimi podjetji in v primerjavi s povprečjem sorodnih podjetij.

Poleg samih izračunov pa bralce računovodskih analiz zanima, zakaj je prišlo do takšnih sprememb. Analiza naj bi zato vsebovala tudi vzroke oziroma dejavnike, ki so vplivali na rezultate podjetja. Posebej je potrebno izpostaviti večja odstopanja in neizrabljene rezerve in ukrepe, ki glede na stanje lahko sledijo.

Ker analitska dejavnost ni namenjena le vodstvu podjetja, ampak naj bi pomagala vsem, ki v podjetju sprejemajo odločitve, mora analiza podati informacije o izidu in stanju poslovanja za vse poslovne funkcije in za vse ravni odločanja.

Poglavitni del celotnega računovodskega analiziranja se nanaša na računovodske podatke, pridobljene iz knjigovodstva. Za poslovno odločanje pa morajo biti ti podatki dopolnjeni tudi z informacijami iz neračunovodskega področja.

2.5 Smeri računovodskega analiziranja

Glede na način analiziranja, lahko v grobem delimo smeri računovodskega analiziranja na dve smeri: računovodsko analiziranje s pomočjo kazalcev in računovodsko analiziranje s pomočjo obračunov in predračunov. Možne pa so tudi druge oblike analiziranja računovodskih izkazov.

2.5.1 Izbiranje računovodskih kazalcev in kazalnikov izmed računovodskih podatkov

Računovodski **kazalci** so absolutna števila. Nanašajo se na pomembne gospodarske kategorije, o katerih obstajajo računovodski podatki. Računovodski kazalci kažejo stanje in napovedujejo ali nakazujejo razvijanje računovodskih kategorij v denarni merski enoti. Za notranje potrebe izbere kazalce podjetje samo (Slovenski računovodski standardi 2001, 2002, str. 209).

Računovodski **kazalniki** so relativna števila, ki se nanašajo na pomembne gospodarske kategorije, lahko so koeficienti, stopnje udeležbe ali indeksi. Kazalniki se dobijo s primerjavo dveh kategorij. Če se količnik pomnoži s 100, se govori o odstotnem koeficientu, odstotku udeležbe ali odstotnem indeksu (Turk et al., 1999, str. 608).

Za svoje potrebe se podjetje samo odloči, katere kazalnike bo izračunavalo, odvisno od potreb podjetja, posebnosti poslovanja in objektivne možnosti merjenja. Te določi v računovodskem aktu podjetja. Kot obvezni pri zunanjem računovodskem poročanju štejejo tisti, ki so posebej navedeni v Slovenskih računovodskih standardih 30.28 (Slovenski računovodski standardi 2001, 2002, str. 221).

Slovenski računovodski standardi razvrščajo kazalnike na:

- kazalnike stanja financiranja,
- kazalnike stanja investiranja,
- kazalnike vodoravnega finančnega ustroja,
- kazalnike obračanja,
- kazalnike gospodarnosti,
- kazalnike donosnosti.

Poslovni sistem lahko za lastne potrebe izračunava še dodatne kazalnike glede na posebnost in kompleksnost njihovega poslovanja.

Analiza s pomočjo kazalnikov omogoča jasnost in razumljivost informacij o poslovanju podjetja ter primerljivost s preteklimi rezultati in konkurenčnimi podjetji, opredelitev

nenormalnih in spreminjajočih se razmer ter ugotavljanje pomembnejših odstopanj, ureditev informacij za lažje doseganje ciljev podjetja, prikaz prednosti in slabosti poslovanja z vidika podjetja in oblikovanje mnenja o preteklem poslovanju ter napoved prihodnje uspešnosti podjetja.

Računovodski kazalniki so namenjeni širokemu krogu uporabnikov informacij o podjetjih tako za pregled stanja kot tudi za podrobnejšo analizo. Izračunani kazalniki dobijo pravo informacijsko vrednost šele tedaj, ko njihove vrednosti primerjamo z vrednostmi kazalnikov pri sorodnih podjetjih, s povprečjem panoge, v kateri podjetje deluje, in glede na gibanje njihovih vrednosti v času. Ravno tako ima pomembno izrazno moč tudi opazovanje gibanja vrednosti posameznega kazalnika za več preteklih obdobj oziroma analiza trenda posameznega kazalnika.

2.5.2 Analiziranje s pomočjo odmikov

Podjetja hočejo v vsakem trenutku vedeti kako poslujejo, kako izpolnjuje zastavljene cilje poslovanja in zakaj prihaja do odstopanj, ki so lahko pozitivna ali negativna. Da se neželenih odstopanj znebijo, morajo poznati vzroke za nastala odstopanja oziroma odmike.

Slovenski računovodski standard 29.40 odmik opredeli kot razliko med primerjano in primerjalno velikostjo iste ekonomske kategorije. Na podlagi odmikov lahko presojamo učinkovitost in uspešnost delovanja organizacije, za katero je zelo pomembno, da pozna vzroke, zakaj so določene kategorije večje ali manjše od načrtovanega (Slovenski računovodski standardi 2001, 2002, str. 215). Nadalje analiza odmikov podaja iskanje možnih rešitev in oblikovanje predlogov za ukrepanje.

Kot sodila lahko v poslovnem sistemu uporabljajo računovodske obračune iz prejšnjih let kot tudi standardna sodila. Celotni odmik od določenega sodila moramo razdeliti na posamezne delne odmike, katerim lahko določimo vzrok nastanka. Odmike je potrebno razčlenjevati na dele, ki so odvisni od količinskih, in dele, ki so odvisni od cenovnih sprememb. V praksi je smiselno analizirati le odmike, katerih stroški niso večji od pričakovanih koristi analiziranja.

Slovenski računovodski standardi pravijo, da razčlenjevanje odmikov praviloma ni obvezno, zato tudi ne podajajo nobene metodike za izračunavanje.

Analiza odmikov kot kriterij ugotavljanja uspešnosti poslovanja podjetja vključuje tudi ugotavljanje odmikov med računovodskimi predračuni in obračuni. Primerjava računovodskih predračunov in obračunov daje informacije o tem, koliko so bili cilji podjetja doseženi. Da bi pa lahko primerjali med seboj predračune in obračune, se morajo nanašati na isto poročevalsko enoto, na isto časovno obdobje, ekonomske kategorije pa morajo biti ovrednotene po isti metodi.

Predračuni in obračuni se sestavljajo najmanj za eno poslovno leto za potrebe notranjih uporabnikov v podjetju. Za potrebe zunanjih uporabnikov je treba sestavljati le računovodske obračune. Nadalje lahko odmike računamo tudi med doseženim v tekočem letu in preteklim letom, tekoči mesec glede na prejšnjega ali povprečje obdobja ali si podjetje omisli še kakšne druge zanj pomembne analize.

2.5.3 Analiza računovodskih izkazov

Naloga računovodstva je, da spremlja poslovne dogodke podjetij, jih evidentira in na podlagi evidenc pripravi temeljna računovodska poročila. Ker imajo temeljna računovodska poročila pomembno vlogo pri poslovnih odločitvah, morajo biti pripravljena tako, da kažejo resnično stanje sredstev in obveznosti do virov sredstev ter gospodarsko in finančno uspešnost podjetij (Kavčič, 2001, str. 153 – 166).

Zakon o gospodarskih družbah določa, da morajo vse družbe pripraviti letno poročilo. To sestavljajo računovodski izkazi, pojasnila k izkazom, ter poslovno poročilo k izkazom (Zakon o gospodarskih družbah, 1993). Popolni računovodski izkazi za velika podjetja vsebujejo bilanco stanja, izkaz poslovnega izida, izkaz porabe dobička ali kritje izgube, izkaz finančnega izida in računovodska pojasnila k izkazom.

2.5.4 Nadaljevalno analiziranje računovodskih izkazov

Poleg analize s pomočjo odklikov in kazalnikov je v literaturi zaslediti še druge načine analiziranja računovodskih izkazov. Tako Hilton obravnava spodaj navedene načine analiziranja (Hilton, 1994, str. 904).

Horizontalno analiziranje ali vodoravna analiza računovodskih izkazov; gre za ugotavljanje vrednostnega zneska in odstotka spremembe za posamezno postavko računovodskega izkaza za dve vzporedni poslovni leti, iskanje razlogov za spremembe in ugotavljanje, ali je sprememba ugodna ali ne.

Vertikalno analiziranje ali navpična analiza računovodskih izkazov; postavke se prikazujejo kot relativni deleži glede na izbrano celoto v izkazu. S tem se izkazuje relativna pomembnost posamezne ekonomske kategorije. Lahko pa se relativne velikosti primerjajo tudi s primerljivimi postavkami iz prejšnjih let ali dvema podjetjema v isti gospodarski kategoriji.

Analiziranje s pomočjo trendov; izbrano ekonomsko kategorijo spremljamo skozi tri ali več zaporednih obdobj. Na ta način pridobimo pomembne informacije o več zaporednih obdobjih in o verjetnem prihodnjem gibanju opazovane kategorije. Gre torej za sledenje

vrednosti posameznih kategorij in/ali odmikov, ki so izraženi kot absolutna pozitivna ali negativna diferenca ali kot odstotek skozi tri ali več let. Kot bazno leto se ponavadi določi prvo leto proučevanja.

3 Sodobne računovodske analize

Spodaj opisane sodobne računovodske analize se uporabljajo za merjenje uspešnosti poslovanja. Potreba po drugačnih analizah se je razvila iz več razlogov. Med drugim zaradi sodobnega načina proizvodnje (računalniško vodeno in avtomatizirano) in zahtev po strateškem, bolj dolgoročnem odločanju v podjetjih.

3.1 Uravnoreženi sistem kazalnikov

Sistem uravnoreženih kazalnikov ali »balanced scorecard« je metoda analiziranja stroškov, ki sta jo razvila R. S. Kaplan in D. P. Norton. Bistvo metode je, da lahko z njo prikaže podjetje svoje poslanstvo in strategijo s cilji in kazalniki. Metoda še vedno ohranja tradicionalne finančne kazalnike uspešnosti in jih dopolnjuje s kazalniki gonil prihodnje uspešnosti. Uspešnost poslovanja organizacije se meri s štirimi vidiki, ki zagotavljajo ogrodje sistema (Kaplan et al., 2000, str. 35):

- finančnim vidikom,
- vidikom poslovanja s strankami,
- vidikom notranjih poslovnih procesov in
- vidikom učenja in rasti.

3.1.1 Finančni vidik

Kazalniki finančne uspešnosti kažejo, ali strategija, njeno uvajanje in izvajanje v podjetju, prispevajo h končnemu izboljšanju (Kaplan et al. 2000, str. 37). Kazalniki, ki najbolj pojasnjujejo uspešnost podjetja z denarnimi enotami, so dobiček iz poslovanja, dobičkonosnost sredstev, dobičkonosnost kapitala, dobičkonosnost prihodkov, ekonomska dodana vrednost, rast prodaje in uvajanje denarnih pritokov (Hočevar, 2002, str. 93).

3.1.2 Vidik poslovanja s strankami

Znotraj vidika poslovanja s strankami podjetja opredelijo segmente strank in tržne segmente, s katerimi bodo poslovali. V okviru tega se mora podjetje odločiti za osnovne kazalnike na področju poslovanja s strankami:

- zadovoljstvo strank,
- zvestoba strank,
- ohranjanje in pridobivanje strank,
- dobičkonosnost ciljnih segmentov in
- tržni delež.

Podjetje mora tudi določiti na kakšen način bodo zadovoljevali stranke. Strategije odnosa podjetja do kupcev natančneje določijo z lastnostmi proizvodov in storitev, ki jih opravljajo, ter z opredelitvijo odnosa do kupcev in ugledom podjetja.

3.1.3 Vidik notranjih poslovnih procesov

Vidik notranjih poslovnih procesov vključuje vse procese v podjetju, ki so ključni za izpolnjevanje ciljev poslovanja s strankami in doseganja finančnih ciljev podjetja. Veriga vrednosti notranjih poslovnih procesov vsebuje tri glavne poslovne procese (Kaplan et al., 2000, str.105):

- proces inovacij,
- operativni proces in
- proces poprodajnih storitev.

Za vsako od teh dejavnosti v verigi vrednosti je potrebno ugotoviti cilje, stroške in merila za merjenje uspešnosti doseganja ciljev. Vsi stroški dejavnosti so zelo pomembni za ocenjevanje dobičkonosnosti proizvoda oziroma storitve podjetja.

3.1.4 Vidik učenja in rasti

Cilji vidika učenja in rasti so gibalno za doseganje ambiciozno določenih ciljev v prvih treh vidikih. Če želijo podjetja doseči zastavljene rezultate, morajo podpirati investicije v svojo infrastrukturo, ki so ljudje, sistemi in postopki. Tri glavne kategorije vidika učenja in rasti so (Kaplan et al., 2000, str. 136):

- sposobnosti zaposlenih,
- zmogljivosti informacijskih sistemov,
- motivacija, avtonomnost in usklajevanje.

Ključni kazalniki uspešnosti za zaposlene pa so (Hočevar, 2002, str. 94):

- ohranjanje zaposlenih,
- produktivnost zaposlenih,
- izobraževanje in usposabljanje zaposlenih,
- veščine zaposlenih ter
- zadovoljstvo zaposlenih.

3.1.5 Prednosti in slabosti uravnoteženega sistema kazalnikov

Prednosti uravnoteženega sistema kazalnikov so (Rejc, 1998, str. 486 - 502):

- povezanost,
- nefinančni kazalniki,
- uresničevanje strategije in
- uporabnost.

Uravnoteženi sistem kazalnikov ali krajše metodo BSC se lahko uporablja v vseh gospodarskih panogah, podjetja pa si morajo glede na poslovno okolje sestaviti lasten splet kazalnikov. Metodi daje prednost tudi lastnost, da je potrebno vse pomembne kazalnike obravnavati hkrati. Tako podjetja preprečijo doseganje izboljšav na enem področju na račun drugih področij.

Nadalje je pri obravnavani metodi potrebno iz vsakega od štirih vidikov izbrati omejeno število kazalnikov in se osredotočiti na ključne dejavnike doseganja strategije podjetja. Obravnavana metoda odpravlja vrzel med kratkoročnim merjenjem uspešnosti in merjenjem dolgoročne uspešnosti.

Bistvo metode BSC je strategija, in ne nadzor, kot je bilo značilno za klasične metode merjenja uspešnosti (Hočevar, 2002, str. 94). Ker ni mogoče natančno predpisati, kako naj zaposleni dosegajo cilje, je potrebno zaposlene vključiti v izbiro dejanj, ki bodo vodila do skupnega cilja, in jih dobro seznaniti s sprejetimi strategijami.

Kazalniki, ki so rezultat metode BSC, so vir informacij tako za zunanje kot za notranje uporabnike informacij. Zunanje uporabnike najbolj zanimajo kazalniki oziroma vidik odnosa do kupcev in finančni kazalniki, notranje uporabnike pa zanimajo vidiki notranjih poslovnih procesov, učenja in rasti.

Glavne slabosti uravnoteženega sistema kazalnikov lahko strnemo v tri lastnosti. Prvi očitek tej metodi je, da sploh ni nekaj novega, temveč da so podjetja že pred to metodo uporabljala nefinančne kazalnike za merjenje uspešnosti poslovanja. Nadalje se metodi

očita, da predlagani kazalniki niso popolni, predvsem vidik odnosa do kupcev. Tretja slabost pa je preobsežen sistem kazalnikov in informacij, kar onemogoča transparentne primerjave in ocenjevanje ciljev.

3.2 Kalkuliranje stroškov po sestavinah dejavnosti

Bolj pogosto ime za kalkuliranje stroškov po sestavinah dejavnosti je metoda ABC, slovenski avtorji pa jo pojmujejo tudi procesno računovodstvo, koncept stroškov po aktivnostih poslovnega procesa ali koncept stroškov po sestavinah dejavnosti. Metoda ABC je z vidika obravnavanja in analiziranja stroškov le del širšega procesa, ki se v literaturi imenuje ABM (angl. Activity based management), ki obsega analizo vrednosti v kombinaciji z metodo ABC, merjenje izpopolnjevanja nalog in doseganje razvojnih ciljev (Čižman, 2002, str. 248).

Metoda ABC se je razvila v začetku 80. let prejšnjega stoletja v Ameriki. Razvila sta jo Cooper in Kaplan. Težnje za razvoj nove metode kalkuliranja stroškov so nastale zato, ker so tradicionalni načini obračunavanja stroškov dajali nerealno sliko pri oblikovanju cen proizvoda.

ABC metoda predpostavlja, da je aktivnost osrednja točka spremljanja in razporejanja stroškov. Glavna ideja obravnavane metode je, da stroškov ne povzročajo proizvodi ali storitve, temveč aktivnosti poslovnih procesov organizacije, medtem ko so proizvodi in storitve končni rezultat aktivnosti. Zato je potrebno za nastajanje proizvodov ali storitev najprej ugotoviti potrebne sestavine dejavnosti ter z njimi povezane stroške (Turk et al., 1998, str. 94).

Oblikovanje ABC metode v posameznem podjetju poteka skozi naslednje faze (Drury, 1996, str. 296):

- določitev glavnih aktivnosti, ki se odvijajo v podjetju,
- določitev stroškovnih povzročiteljev aktivnostim,
- oblikovanje začasnih nosilcev stroškov, kjer se zbirajo stroški posameznih aktivnosti,
- prenos stroškov aktivnosti iz začasnih stroškovnih nosilcev na posamezne stroškovne objekte oziroma proizvode.

Ločimo štiri vrste aktivnosti (Tekavčič, 1997, str. 97):

- aktivnosti povezane z enoto proizvoda, kamor uvrščamo aktivnosti, ki so v neposredni zvezi s posameznim proizvodom,
- aktivnosti povezane s serijo, to so aktivnosti povezane s sprožitvijo serije in številom sprožitvev le te,

- aktivnosti, ki omogočajo proizvodnjo in prodajo določenega proizvoda,
- aktivnosti za vzdrževanje poslovnega procesa v najširšem smislu, kamor sodijo aktivnosti, ki ne nastajajo v zvezi s proizvodi ali serijami, vendar so za delovanje podjetja nujni.

3.2.1 Prednosti kalkuliranja stroškov po sestavinah dejavnosti

Uporabnost obravnavane metode je največja v podjetjih, ki imajo različne proizvodjalne procese, v katerih proizvajajo na tisoče vrst proizvodov (Hočevar, 2002, str. 87). Poslovodjem omogoča pravilnejše ugotavljanje stroškovne cene proizvodov, saj odločanje na podlagi sestavin dejavnosti obsega: odločanje o prodajnih cenah proizvodov, nadomeščanju proizvodov, preoblikovanju proizvodov, izboljševanju procesov in poslovnih strategij, tehnoloških naložbah in opuščanju proizvodov.

Izboljšanje odločanja o prodajnih cenah po sestavinah dejavnosti se od tradicionalnega razporejanja stroškov razlikuje v tem, da se v drugem primeru ne razlikuje stroškovna cena proizvodov, ki se proizvajajo množično ali posamezno. Praviloma pa bi morala biti stroškovna cena proizvodov, ki se proizvajajo posamič, višja. Ravno tako je potrebno na podlagi sestavin dejavnosti analizirati sprejemanje dodatnih naročil, kjer je potrebno gledati dolgoročno in upoštevati pri določanju cene dobičkovno mero, ki je v glavnem odvisna od vrste proizvoda in stanja na trgu. S tem pa proces določanja cene še ni zaključen, saj je potrebno upoštevati tudi stroške, ki nastanejo zaradi posameznih kupcev.

Prodajalci lahko z metodo ABC prikažejo kupcem kakšna je razlika v ceni proizvodov, ko se le ti odločajo o nadomeščanju proizvodov, oziroma o nadomestitvi posebnega proizvoda z obstoječim, to je cenejšim proizvodom.

Splošno pravilo pravi, da je 80 odstotkov stroškov določenih v obdobju oblikovanja proizvoda (Hočevar, 2002, str. 87). Metoda ABC je v tem obdobju pomembna zato, ker se načrtuje oblika proizvoda in procesi proizvodnje in je potrebno uskladiti njihovo uporabnost in stroške. Na eni strani imamo razvojnike, ki gledajo predvsem na uporabnost proizvodov, in na drugi strani procese proizvodnje, dobavitelje, nove sestavne dele, ki jih je potrebno z metodo ABC omejiti in določiti neke ciljne stroške, ki so naravnani h kupcem.

Odločanje o izboljševanju procesov in poslovnih strategij je z metodo ABC boljše, ker za razliko od tradicionalne kosovnice materiala, ki se uporablja za odločanje, prikaže poleg materiala in polproizvodov tudi sestavine dejavnosti. Podjetje tako lažje izloči tiste dejavnosti, ki k vrednosti proizvoda prispevajo malo ali nič.

Nadalje kalkuliranje stroškov po sestavinah dejavnosti omogoča ugotavljanje stroškov, kot so sprememba proizvodnje, načrtovanje proizvodnje, nadzor kakovosti, premikanje

materiala in oblikovanje proizvodov, kar olajša odločanje o naložbah v računalniško tehnologijo, ki te stroške močno zmanjšuje (Hočevar, 2002, str. 88).

Tudi pri odločanju o opuščanju proizvodov ima kalkuliranje stroškov po sestavinah dejavnosti pomembno vlogo. Pravilo pravi, da 20 odstotkov najbolj dobičkonosnih proizvodov ustvari okoli 300 odstotkov dobička, ostalih 80 odstotkov pa ustvari 200 odstotkov izgube (Hočevar, 2002, str. 88). Podjetje se mora tako znati odločiti, katere proizvode preoblikovati, izboljšati, spremeniti ceno ali opustiti.

3.2.2 Slabosti kalkuliranja stroškov po sestavinah dejavnosti

Hočevar navaja naslednje omejitve kalkuliranja stroškov po sestavinah dejavnosti v kritičnem pregledu sodobnih računovodskih metod (Hočevar, 2002, str. 87):

- dvomljiva novost,
- težave pri uvajanju v prakso,
- subjektivnost,
- dvomljiv vpliv na zmanjšanje stroškov,
- zmanjševanje odgovornosti za stroške in
- primernost za večja podjetja.

3.3 EVA

EVA (angl. Economic value added) ali preostanek dobička, tudi ekonomska dodana vrednost je merilo za ocenjevanje uspešnosti podjetja. Teorija se je razvila zaradi slabosti kazalnika ROI², ki primerja dobiček na naložbe. Največja med slabostmi kazalnika donosnosti naložb je, da kazalnik spodbuja kratkoročne odločitve in razmišljanje poslovođij, in s tem vodi le h kratkoročni uspešnosti.

Kot protiutež se je razvila metoda preostanka dobička. Preostanek dobička v merjenje uspešnosti poslovanja vnaša nov parameter, to je cena kapitala, vsega kapitala, ki ga podjetje »zaposluje« (Al Ehrbar, 1998, str. 1). EVA je hkrati merilo »pravega« dobička, merjenega po obdavčitvi, primernega tako za donosnost lastniškega kot dolžniškega kapitala.

Če pomnožimo ceno kapitala s sredstvi podjetja, dobimo stroške kapitala. Če te stroške odštejemo od dobička pred obdavčitvijo, dobimo preostanek dobička. Preostanek dobička ni kazalnik, temveč znesek izražen v denarnih enotah. Nastal je kot nadomestilo kazalnika donosnosti naložb (Hočevar, 2002, str. 87).

---

² ROI – angl. return on investments; slov. donosnost naložb.

Formula³ za izračun je $\text{NOPAD-C\%(TC)=EVA}$ ali drugače:

Cena kapitala * sredstva = Stroški kapitala

Dobiček pred stroški
obdavčitvijo - kapitala = PREOSTANEK
DOBIČKA

Čeprav avtor Al Ehrbar v svoji knjigi z naslovom *EVA - The real key to creating wealth* vseskozi navdušeno poudarja, da je EVA nova revolucija, ki bo managerjem, ki jo bodo sprejeli, pomagala ustvariti milijarde dolarjev, so izkušnje pokazale (Hočevar, 2002, str. 87), da večina podjetij še vedno bolj zaupa kazalniku ROI, kot ekonomski dodani vrednosti. Vendar se odstotek podjetij, ki uporabljajo preostanek dobička, povečuje.

3.3.1 Prednosti metode EVA

Metoda EVA pomeni napredek na področju ugotavljanja uspešnosti poslovanja in omogoča poslovno odločanje, ki je v skladu s cilji lastnikov podjetij. Prednosti te metode pred kazalnikom ROI so:

- boljše naložbene odločitve,
- upoštevanje tveganosti naložb,
- primerjalno presojanje in
- načrtovanje.

3.3.2 Slabosti metode EVA

Merilo EVA ustreza predvsem lastnikom kapitala. To ni nujno slabost, vendar je razlog, zakaj se je ta metoda v ZDA bolj razvila kot v Evropi, kjer imajo uravnoveženi interesi v podjetju prednost pred ustvarjanjem dobička. Druge omejitve metode EVA so prilagajanje računovodskih podatkov, primernost za večja podjetja in uporabnost.

4 Računalniške rešitve za računovodstvo

Po drugi svetovni vojni je prišlo do velikega razvoja v računalništvu in prav tako v računovodenju, vendar sta oba razvoja potekala ločeno. Računalništvo namreč terja zelo tehnično izobražene strokovnjake, računovodje pa to niso. Razlika je še danes prisotna.

---

³ $\text{NOPAD-C\%(TC)}$ = angl. [*net operating profits after taxes – percentage cost of capital (total capital)*] (Al Ehrbar, 1998, str. 3).

Torej imamo na eni strani računovodje in na drugi računalniške inženirje in programerje, le oboji skupaj pa lahko vzpostavijo računalniško podprto knjigovodstvo.

4.1 Informacijski sistem

Osnovni namen informacijskega sistema v organizaciji je, da oskrbuje uporabnike z informacijami o preteklem in trenutnem delovanju ter predvidenem obnašanju organizacije in njenega okolja (Gradišar et al., 1994, str. 62). Če je v informacijski sistem vključen še računalnik, pa govorimo o računalniško zasnovanemu informacijskemu sistemu. Zaradi računalnika je informacijski proces hitrejši, bolj avtomatiziran in prijaznejši uporabnikom.

4.1.1 Informacija

Informacija je namensko usmerjeno in nekomu namenjeno sporočilo, ki mu omogoči ali olajša sprejem odločitve.

Informacija mora biti (Gradišar et al., 1994, str. 41):

- izražena s sintaktično pravilnimi znaki,
- imeti mora nedvoumno vsebino v zvezi s pojavom, na katerega se nanaša in
- biti mora uporabna za sprejem neke akcije.

Ali bo informacija koristila uporabniku, da se bo pravilno odločil, je odvisno od učinkovite uporabe informacije in njene kakovosti. Kakovost informacije se meri s sodili kot so: dostopnost, točnost, pravočasnost, popolnost, zgoščenost, ustreznost, razumljivost in objektivnost.

Ekonomska vrednost informacije je v večjem dobičku, ki je nastal zaradi oblikovanja prav te informacije. Če je tako ugotovljeni dobiček večji od siceršnjega dobička, se informacija izplača, sicer pa ne.

4.1.2 Informacijski sistem

»Informacijski sistem je sistem, v katerem se ustvarjajo, shranjujejo in pretakajo informacije,« (Gradišar et al., 1994, str. 62). Informacijski sistem opredeljujejo tri bistvene sestavine:

- cilj informacijskega sistema,
- funkcije in
- sestavine.

Cilj informacijskega sistema v podjetju pa je posredovati pravilno informacijo na pravo mesto v organizaciji, ob pravem času in z minimalnimi stroški. V praksi takšnega cilja ni lahko uresničiti.

Funkcije informacijskega sistema zajemajo zbiranje, hranjenje in obdelavo podatkov ter posredovanje le teh uporabnikom.

Sestavine informacijskega sistema so (Srića et al., 2000, str. 9):

- hardware oziroma strojna oprema,
- software, ki so nematerialni deli v obliki programskih rešitev, rutin ali metod,
- lifeware – ljudje, ki delajo z informacijskimi tehnologijami,
- orgware, kamor sodijo organizacijski postopki, metoda in načini povezovanja prejšnjih treh sestavin v skladno, funkcionalno enoto,
- netware – zasnova in realizacija komunikacijskega povezovanja vseh elementov sistema v skladno celoto,
- dataware, ki je zasnova, sestava in vsebina informacijskih virov poslovnega informacijskega sistema, navadno vsebovana v njegovi bazi podatkov.

Pri uspešnem informacijskem sistemu morajo biti vsi ti elementi na enakem kakovostnem nivoju in medsebojno usklajeni. To pomeni, da samo s strojno opremo ni mogoče rešiti problemov, temveč si moramo pri tem pomagati z nizom programskih rešitev.

Kakovost izhodnih podatkov in informacij je v veliki odvisnosti od vstopnih podatkov. Vhodne sestavine je potrebno v sistem vnašati natančno, pravilno, popolno in pravočasno. Če se pojavi napaka že pri vhodnem podatku, vse ostale sestavine informacijskega procesa ne morejo izboljšati rezultata. Veliko uporabnikov živi v napačnem prepričanju, da bodo rešili vse težave glede informatizacije njihove organizacije, če nabavijo računalniško strojno opremo in pritisnejo na tipko.

4.2 Računovodski informacijski sistem

Podjetje ima lahko organiziranih več delnih informacijskih sistemov ali pa enega celovitega za celotno podjetje. Zaradi obsežnosti in pomembnosti dela računovodske informacijske funkcije vsako podjetje potrebuje računovodski informacijski sistem, ki je samostojni informacijski sistem ali le del celovitega informacijskega sistema podjetja.

Za računovodski informacijski sistem je značilna velika količina obdelovanja podatkov, ki sestoji iz zbiranja, obdelave in shranjevanja podatkov ter priprave dokumentov. Obdelava

podatkov pomeni preoblikovanje in razvrščanje nazivov simbolov z namenom razvrščanja njihove uporabnosti.

Naloge računovodskega informacijskega sistema so:

- **Zbiranje podatkov;** Ko podjetje opravlja razne poslovne transakcije, mora vsak dogodek zapisati v podatkovni bazi z enim ali več zapisov. Vsak dogodek, ki vsebuje kakšen zunanji element, se imenuje transakcija. Sistem za obdelavo podatkov torej zbira podatke, ki opisujejo interne dogodke in transakcije.
- **Obdelava podatkov;** Glavne operacije obdelave podatkov so razvrščanje, urejanje, izračun in povzetek, ko program iz množice podatkov dobi povzetek.
- **Shranjevanje podatkov;** Podatki se hranijo v podatkovnih bazah v obliki datotek na disku, priporočeno je arhivirati podatke v bazi, da se število zapisov v podatkovni bazi zmanjša in se poveča preventiva pred možnimi izgubami podatkov zaradi okvar.
- **Priprava dokumentov in posredovanje podatkov;** Dokumenti se pripravljajo periodično ali ob nastanku poslovnih dogodkov.

4.2.1 Značilnosti računovodskega informacijskega sistema

Računovodski informacijski sistem mora izpolnjevati določene posebne značilnosti, ki so značilne za računovodenje kot strokovno službo in dejavnost. Zahtevane značilnosti, ki jih bom v nadaljevanju navedla, so v večini enake, ker se morajo držati zakonskih in standardnih okvirov, vendar jih različni avtorji navajajo nekoliko drugače.

Kot že rečeno, morajo biti značilnosti računovodskega informacijskega sistema skladne z zakoni in standardi. Zakon, ki najbolj posega na to področje, je Zakon o gospodarskih družbah. Nekatera določila najdemo v Zakonu o davku na dodano vrednost. V Slovenskih računovodskih standardih 2001 so pravila o tem, katere informacije in v kakšni obliki morajo podjetja voditi.

Glede na to, da so knjigovodska praksa in predpisi v večini primerov standardni za vsa podjetja, se morajo podjetja pri organizaciji informacijskega sistema podrežati standardnim načelom. Kar pomeni, da so računovodski informacijski sistemi v različnih, vendar dovolj podobnih podjetjih oblikovani na podoben način. Zaradi svoje standardiziranosti pa vsebujejo izhodni podatki le minimalno informacij za reševanje problemov.

Primernost računovodskih računalniških rešitev je vselej odvisna od uporabnikovih konkretnih potreb. Preden pridobimo neko računalniško rešitev, je potrebno preveriti, kakšne so potrebe uporabnika.

Namen uporabe računovodskih računalniških programov je (Jerič Turk, 2001, str. 193):

- poenostaviti obdelavo računovodskih podatkov, še posebno v razmerah povezane računalniške podpore, ko se vnašajo podatki v proces le enkrat,
- oblikovanje informacij za zunanje uporabnike, predvsem po zahtevah Zakona o gospodarskih družbah in
- oblikovanje informacij za notranje uporabnike.

Temeljne zahteve za dobro računovodsko računalniško rešitev so (Puc, 1998, str. 7):

- da je sposobna podpirati računovodske naloge, za katere je bila zasnovana,
- omogoča zagotavljanje popolnosti, natančnosti in trajne celovitosti teh računovodskih nalog,
- in vključuje učinkovito in strokovno pomoč ter vzdrževanje.

Zaželeno pa je tudi (Moškon, 2000, str. 14):

- da je rešitev lahka za učenje,
- da dobro izkorišča razpoložljiva sredstva,
- da omogoča manjše spremembe v skladu s posebnimi potrebami uporabnika in
- da je na voljo strokovna pomoč in strokovno usposabljanje.

Računovodskih računalniških rešitev ni mogoče meriti mehanistično, torej samo glede na njihove notranje značilnosti. Najprej moramo preučiti naše potrebe in jih opredeliti. Po drugi strani pa je potrebno tudi preveriti položaj in izkušnost razvijalcev računovodskih računalniških rešitev, čeprav bi mogoče s tem delali krivico manjšim, nastajajočim podjetjem.

Računovodska računalniška rešitev mora izvajati naloge, ki jih zahteva upnik in zakoni ter bi jih glede na zasnovo morala izvajati. Nadalje mora računovodska računalniška rešitev oziroma računovodska programska oprema nuditi rešitve, ki sodijo v dobro računovodsko prakso, in ki dajejo uporabnikom zadostne informacije, da izpolnjujejo zahteve po razkrivanju, ki so jih predlagali pristojni organi.

Zanesljivost je tudi pomembna lastnost, ki bi jo dobra računovodska računalniška rešitev morala imeti. To pomeni, da deluje dosledno, natančno in predvidljivo. Te lastnosti pomagajo uporabnikom, da vzdržujejo popolno računovodsko evidenco, računovodske kontrole in varnost ter nepretrganost obdelovanja (Puc, 1998, str. 8).

Z uporabo informacijskega sistema v računovodstvu je precej lažje tudi obravnavanje podjetja v smislu računovodskega analiziranja. Uporaba računalnikov v računovodstvu

naredi računovodsko delo prijaznejše, manj monotono in daje več možnosti za inovativnost.

4.2.2 Nabava računovodskih računalniških rešitev

Za večjo avtomatizacijo del v računovodstvu je nastala vrsta računalniških programov, ki olajšajo delo računovodjem. Podjetje lahko svoj informacijski sistem in tudi programsko opremo za vodenje računovodstva izdela samo, kar je verjetno le v velikih podjetjih, ali pa opremo kupi. Na trgu je veliko računalniških podjetij, ki ponujajo razne računovodske računalniške rešitve za računovodstva. Poleg tega se podjetje odloči, ali bo organiziralo računovodsko službo v okviru podjetja ali mu računovodske storitve opravlja računovodski servis. Torej ima podjetje tri možnosti pri iskanju in oblikovanju informacijskega sistema (Bizjak, 1998, str. 193 - 203):

- nakup na trgu,
- izdelava v podjetju ali izven njega ali
- se dogovori z ustreznim ponudnikom o izvajanju zunanjih storitev.

Pred nabavo računovodske računalniške rešitve je potrebno preveriti veliko pomembnih dejavnikov (Puc, 1998, str. 9):

- ali je podjetje poslovno uspešno (dobaviteljeve izkušnje, kakovost, število zaposlenih in reference),
- ali je na voljo služba za vzdrževanje, ob seveda primerni ceni,
- ali je programski jezik splošno uporabljen,
- ali je možen prenos programa in podatkov iz ene na drugo opremo,
- kakšno je število in raznolikost programskih rešitev,
- kakšni so pogodbeni pogoji za nabavo, instalacijo, vzdrževanje programske opreme in izobraževanje uporabnikov (osnovno in nadaljnje usposabljanje),
- ali zagotavljajo skrb za spremembe programov zaradi zakonskih sprememb,
- ali omogočajo menjavo operacijskih sistemov,
- ali skrbijo za splošne programske dodatke in nadgradnje ter kakšna je njihova cena,
- ali nudijo telefonsko pomoč in preveriti njeno ceno,
- ali obstaja možnost testiranja programske opreme pred njeno uporabo,
- ali zagotavljajo jamstvo za storitve in proizvode,
- ali je v primeru okvare možna nadomestna obdelava sistema,
- ali se lahko nastavi sistem gesel za različne uporabnike,
- če nudijo jasen in točen priročnik v tiskani in računalniški obliki za uporabo programske opreme s postopki in zgledi za primere,
- ali program vodi in usmerja uporabnika ter javlja napake takoj ob vnosu podatkov in tako omogoča takojšnje popraviljanje.

Pri izbiri pa mora kupec še preveriti ali računovodska računalniška rešitev pokriva vse njegove potrebe in možne posebnosti. Pri posebnostih je priporočljivo se pozanimati za možnost in ceno prilagoditve programske rešitve. Pomembno je, da lahko z isto programsko opremo dela več ljudi hkrati, omogočati mora izražanje v več valutah, primerjavo in pregled več obračunskih obdobjih hkrati ter njihov izpis, vendar onemogočeno knjiženje na že zaključena obdobja. Zagotovljena mora biti tudi zadostna uporabniška kontrola delovanja.

Nadalje mora računovodska računalniška rešitev omogočati varnost delovanja. Zagotavljati mora enostavno in hitro shranjevanje varnostnih kopij podatkov in obratno tudi restavriranje že shranjenih podatkov na varnostnih medijih. V primeru izpada sistema pri vnosu podatkov se sme izgubiti le zadnji zapis.

Za vzdrževanje in strokovno pomoč se navadno sklene pogodba med dobaviteljem programske opreme in uporabnikom.

V Sloveniji so še precej neurejene razmere na trgu računalniških rešitev, medtem ko je v zahodni Evropi ta trg zakonsko urejen. Tako v podjetjih niso več pripravljene zaupati nepreizkušenim proizvajalcem programske opreme. Pomemben razlog za to je revizija, katere obseg in s tem strošek je nižji, če se lahko zanese na pravilnost delovanja programske rešitve.

4.2.3 Prednosti in slabosti računovodskih računalniških rešitev

Uporaba računovodskih računalniških rešitev ima veliko prednosti, vendar moramo preveriti tudi možne slabosti, ki lahko nastanejo pri njeni uporabi.

Slabosti uporabe računovodskih računalniških rešitev:

- program enako hitro in v enakem obsegu obravnava podatke pravilno ali napačno,
- nepoznavanje in odpor do programskih rešitev, kar povzroča napake v računovodskih informacijah in poročilih,
- ne sprejemajo in ne uporabljajo se predpisi za varnost in zaščito podatkov,
- zanemarjanje uporabe gesel, kar lahko privede do namernega ali nenamernega spreminjanja podatkov in
- neustrezna zaščita varnostnih kopij.

Večina slabosti računovodskih računalniških rešitev, ki so naštet, izvirajo iz človeških napak, neznanja ali celo odpora. Temu se je mogoče izogniti z rednim izobraževanjem zaposlenih, spodbujanjem računalniškega opismenjevanja ter s sprejetjem in izvajanjem sklepov na ravni podjetja o uporabi, zaščiti, dostopnosti in arhiviranju poslovnih podatkov.

Pri pregledu prednosti uporabe računovodskih računalniških rešitev bi lahko našteali vse funkcije, ki jih taka rešitev ponuja, ter vse ugodnosti, kot so prihranek časa, enostavnost in avtomatizacija uporabe in obdelave podatkov. Da bi računovodski sistem izpolnjeval pričakovanja glede zanesljivosti, resničnosti in poštenosti računovodskih informacij, bi morali preveriti vse možne notranje kontrolne postopke, ki bi zagotavljali v procesu nastajanja in obdelovanja podatkov njihovo pravilnost.

Prednosti uporabe računovodskih računalniških rešitev:

- splošne računalniške in uporabniške kontrole,
- pridobivanje na hitrosti,
- možnost zagotovitve zahtev po pravočasnosti, gospodarnosti, ustreznosti, preverjenosti in zanesljivosti pri sestavljanju računovodskih informacij,
- lažje računovodsko analiziranje,
- možna uporaba simulacij, kibernetike in umetne inteligence pri sodobnem računovodskem načrtovanju.

Med splošne uporabniške in računalniške kontrole sodijo avtomatični mehanizmi, ki so vgrajeni v program in preverjajo pravilnost datumov, enak znesek vknjižbe v debet in kredit, knjiženje le na analitične konte in podobni. Čas, ki se prihrani z uporabo računovodskega računalniškega programa, se lahko nameni za zahtevnejša računovodska opravila, ki jih računovodski računalniški programi ne morejo opraviti. Vse omenjene prednosti uporabe računovodske računalniške rešitve se odražajo v večji pestrosti, ustvarjalnosti ter prijaznosti dela v računovodstvu.

4.2.4 Sodila za vrednotenje dobrih računovodskih računalniških rešitev

Pred vrednotenjem ali nabavo računalniških rešitev ni mogoče upoštevati samo njihovih notranjih značilnosti, temveč morajo bodoči uporabniki programske opreme vselej upoštevati tudi bistvene sestavine presojanja, ki niso povezane z značilnostmi samih računovodskih rešitev. Pred nakupom mora podjetje določiti temeljna in želena sodila računovodske računalniške rešitve.

Temeljna sodila:

- delovanje računovodske računalniške rešitve,
- zanesljivost računovodske računalniške rešitve,
- računovodske kontrole,
- varnost in nepretrganost delovanja,
- strokovna pomoč in vzdrževanje in
- programska dokumentacija.

Zadovoljiva računovodska računalniška rešitev mora izvajati naloge, za katere je bila izdelana po naročilu ali prodana kot standardni paket. Hkrati pa mora upoštevati vsa zakonska določila, ki obravnavajo to področje, standarde ter druge predpise, ki jih morajo uporabniki programskih rešitev upoštevati ali so jim v pomoč pri delu.

Da bi lahko za neko računovodsko računalniško rešitev trdili, da je zanesljiva, mora delovati dosledno, natančno in predvidljivo. Na tak način lahko zagotavlja popolne računovodske evidence, učinkovite in zanesljive računovodske kontrole in varnost delovanja. Nadalje mora zagotavljati hranjenje popolnih zapisov vseh poslovnih dogodkov, kar omogoča preverjanje izidov.

Računovodske kontrole, ki jih mora zagotavljati dobra računovodska računalniška rešitev, sestavljajo splet ročnih in programiranih kontrolnih postopkov. Sprotna poročila o vsaki spremembi obstoječih podatkov, o neskladjih in nenavadnih okoliščinah in napakah pa nam omogočajo vsestransko kontrolo sprememb in pravočasno ukrepanje.

Vnašanje podatkov in obdelovanje poslovnih dogodkov mora biti varno tudi v primerih slučajnih napak v omrežju, izgubi se lahko samo zadnji podatek. Pomembno je tudi, da lahko kljub prekinitvi nadaljujemo delo z mesta kjer smo končali brez posebnih postopkov.

Strokovno pomoč in vzdrževanje običajno nudi proizvajalec računovodske računalniške rešitve. V ceno je vključenih nekaj ur izobraževanja, testiranje programa ter telefonska pomoč, če pride do težav, ki nastajajo pri sprotnem delu. Uporabniki prejmejo tudi priročnike z navodili za uporabo računovodske računalniške rešitve in ponazoritvami nekaterih značilnih primerov obdelave poslovnih dogodkov.

Pri tem ne smemo pozabiti tudi na Zakon o davčnem postopku, ki veli, da morajo davčni zavezanci, ki računalniško obdelujejo podatke, v vsakem trenutku zagotoviti na zahtevo davčnega organa izpis podatkov in preizkušanje ustreznosti računalniško obdelanih podatkov. Davčni zavezanec mora imeti na voljo dokumentacijo, ki zagotavlja vpogled v računalniško rešitev, postopke v okviru računalniške rešitve, kontrole, ki zagotavljajo pravilno in zanesljivo obdelavo podatkov ter kontrole, ki preprečujejo nepooblaščen dodajanje, spreminjanje ali brisanje računalniških zapisov (Zakon o davčnem postopku, 1996).

Dodatna sodila, ki so bila navedena že v poglavju o značilnostih računalniškega računovodskega informacijskega sistema so:

- prijaznost za uporabo računovodske računalniške rešitve,
- uporabniška dokumentacija,
- učinkovitost in
- prilagodljivost.

4.3 Izvajanje analize poslovanja v slovenskih podjetjih

Slovenska podjetja za spremljanje poslovanja uporabljajo različno programsko opremo. Na trgu so na voljo različni računovodski računalniški programi, kot na primer: Firma, Navision, Saop, Aplicom. Njihov namen je omogočiti lažje spremljanje poslovanja in nadzor nad uresničenim. Primarna naloga pa je zagotoviti evidence poslovanja, ki jih zahtevajo Zakon o gospodarskih družbah in Slovenski računovodski standardi.

Večina slovenskih malih in srednjih podjetij se zadovolji s funkcijami, ki jih imajo ti programi, saj večina storitvenih in trgovskih podjetij le redko izvaja podrobne analize poslovanja in sestavlja predračune. Take analize so pogostejše v proizvodjalnih podjetjih (Turk Jerič, 2001, str. 182-196).

Proizvajalci programov niso popolnoma neodvisni pri izdelavi programov. Osnovni program napišejo in ga dajo na vpogled podjetju naročniku programa. To določi dodatne zahteve glede na specifikko njihovega poslovanja, ki jih programerji zajamejo v program.

V letih 1996 in 1997 so Slovenski inštitut za revizijo, Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev in Ekonomska fakulteta v Ljubljani izvedli analizo o uporabi slovenskih računovodskih standardov v podjetjih, o organizaciji računovodstva nasploh in udejanjanju posameznih delov računovodstva. Rezultati ankete kažejo (Koželj, 1998, str. 191), da slovenska podjetja, predvsem majhna in srednje velika, ne posvečajo analizi velike pozornosti in da za analizo uporabljajo le enostavne tehnike in podatke, ki jih je mogoče uporabiti, oziroma pridobiti brez posebnega napora. Ugotovili so, da ni potrebe po oblikovanju posebne službe v ta namen, kar bi pomenilo, da pridobivajo potrebne informacije od drugih služb oziroma, da so računovodski računalniški programi razviti do stopnje, ko so eden izmed njenih rezultatov tudi enostavne analize poslovanja.

V Sloveniji ima oddelke za analizo poslovanja organiziranih 61% velikih podjetij, 23% srednje velikih in 3% malih podjetij. V slovenskem okolju štejemo 90% gospodarskih družb za mala podjetja (Koželj, 1998, str. 181). Večina teh zaupa vodenje računovodstva računovodskim servisom, ki pa analizi ne posvečajo posebne pozornosti. Pri tem tudi osebno menim, da managerji majhnih podjetij tudi ne zahtevajo toliko analiz, ker imajo poslovanje »v glavi«, ter so dovolj majhni in fleksibilni, da znajo približno oceniti vsak trenutek stanje podjetja in jim je računovodenje le nujno zlo.

Na žalost prevladuje tudi med uporabniki programov mnenje, da so računalniki nezanesljivi, da se kvarijo in da so za vse napake krivi oni. Vendar pa vsakdo izmed teh kritikov pozablja, da ima vsa informacijska tehnologija ogromno prednosti in prihrani veliko časa in sivih las ob odkrivanju napak. Prav zaradi kompleksnega dela, ki ga vsa informacijska tehnologija v računovodskem sistemu opravlja, pa je pri izbiri le te potrebno

biti zelo pazljiv. Tako je potrebno zagotoviti kvalitetno opremo v smislu računalnikov in vse pripadajoče opreme, kot tudi kvalitetne programe.

4.4 Uporaba računovodskega računalniškega programa za analiziranje uspešnosti

Maja Jerič Turk v svojem referatu trdi, da je večina programov, ki jih podjetja uporabljajo v računovodskih službah, namenjena le evidentiranju poslovnih dogodkov in s tem spremljanju poslovanja. Še posebej to velja za majhna podjetja, ki v prvi vrsti pridobivajo podatke za davčne namene in izdelavo letnega poročila. Bilanca stanja in izkaz poslovnega uspeha program lahko sestavi, ker so bile ekonomske kategorije evidentirane predhodno v preučevanem obdobju. Izkaza pokrivanja izgube za primer, pa ni mogoče pripraviti s pomočjo programa, ker se način pokrivanja izgube določi sproti vsako leto, prav tako politika delitve dobička (Turk Jerič, 2001, str. 182-196).

Proizvajalci programske opreme prilagajajo izbrani program željam njihovih uporabnikov. Omogočijo jim tudi samostojno sestavljanje poročil. S tem so ponujene neomejene možnosti analize. Odvisno je le od uporabnika, ali bo znal izkoristiti vse možnosti programa. Pogosto se dogaja, da uporabniki programov sestavljajo le tista poročila, ki jih želijo zunanji uporabniki in izvajajo le zelo osiromašeno analizo poslovnih rezultatov.

Dejstvo je, da ravno ti računovodski računalniški programi omogočajo računovodjem izdelavo analiz in raznih poročil z ne veliko porabljenega časa in truda. Nekoč je bilo potrebno pretehtati katere informacije pridobivati, da bi bila korist večja od stroška pridobitve. Menim, da čas ni več vprašanje, temveč iznajdljivost računovodje in opcije, ki jih računalniški računovodski program omogoča.

Zaradi vedno večjih potreb okolja po notranjih informacijah, to je s strani vlagateljev kapitala, delavcev, bank, se lahko zgodi, da bodo podjetja morala izdelovati še dodatne računovodske izkaze, ki naj bi jih letna poročila vsebovala poleg temeljnih računovodskih izkazov, npr: prikaz dodane vrednosti, poročilo o zaposlovanju, prikaz transakcij v tujih valutah, podjetniški cilji. Nekatere od teh bi bilo enostavno izdelati s pomočjo primernega računalniškega programa. Ker pa so potrebe po ostalih informacijah odvisne tudi od bodočih dogodkov, bi bilo verjetno enostavneje kupiti računovodski računalniški program, ki je prožen in omogoča oblikovanje novih poslovnih izkazov in informacij po željah uporabnika.

5 Predstavitev izbranega podjetja in računovodskega programa

V tem poglavju bom predstavila izbrano podjetje, programsko opremo Firma, možnosti delovanja in nakupa programske opreme, računovodski modul Glavna knjiga in njegovo sposobnost za računovodsko analiziranje, tako standardno kot sodobno. Programsko opremo Firma sem spoznala pri računovodenju v njihovem podjetju.

5.1 Podjetje in dejavnost

Podjetje B2 d.o.o je bilo ustanovljeno leta 1989. Njegovo poslanstvo je pomagati ljudem, da z uporabo informacijske tehnologije povečajo svojo produktivnost, konkurenčnost in zadovoljstvo. Podjetje ima tri oddelke, ki se ukvarjajo z računalniškim izobraževanjem, razvojem programske opreme in sistemskimi rešitvami.

Oddelek izobraževanj pokriva različne vrste računalniških tečajev za začetnike, nadaljevalne in specialistične tečaje ter tečaje za računalniške strokovnjake. Pri tem skrbijo za kvalitetno pripravo in izvedbo tečajev, ob koncu pa lahko tečajniki opravljajo mednarodno priznane izpite, saj ima podjetje status Microsoft Partnerja in ECDL testnega centra.

Programerski oddelek je bil ustanovljen leta 1993. V tem času je razvil lastno blagovno znamko računalniških programov za podporo poslovanja podjetij Firma. V oddelku se poleg standardne programske opreme ukvarjajo z izdelavo programske opreme po naročilu, načrtovanjem in izgradnjo informacijskih sistemov po naročilu ter razvojem spletnih aplikacij.

Postavitev omrežij na osnovi strežnika Windows NT ali 2000, inštalacije in vzdrževanje sistemov, internet in svetovanje pa sodijo v okvir oddelka za sistemske rešitve.

5.2 Program Firma

Program Firma je splošna programska rešitev, ki ga v podjetju razvijajo kot lastno blagovno znamko. Narejen je v okolju Windows in je preprost za uporabo in učenje. Uporablja ga že preko 200 slovenskih podjetij in državnih institucij (Smolnikar, 2002).

Program sestavljajo posamezni moduli. Modul je samostojna celota, ki je namenjena pokrivanju določenega dela poslovanja podjetja. Moduli se lahko med seboj povezujejo v logične sklope, ki pokrivajo večji del ali celotno poslovanje. Pri uporabi sklopa modulov prihaja do avtomatičnega prenosa dokumentov na točke nadaljnje rabe. Moduli so

naslednji: Blagovno materialno poslovanje, Fakturiranje, Spremljanje plačil, Glavna knjiga, Proizvodnja, Naročila, Plače, Kadrovska evidenca, Osnovna sredstva in Plačilni nalogi.

Programski paket Firma je napisan s programskim orodjem Paradox 7.0. Dela v različnih okoljih: Windows XP, Windows NT, Windows 2000, Windows 98, Windows 95. Če želi uporabnik zamenjati obstoječi operacijski sistem v okolju Windows, je to možno v vseh zgoraj navedenih okoljih.

Program je narejen za delovanje v mreži. Za uporabo programa na večjem številu delovnih postaj je potrebna licenca za dostop. Priporočena strojna oprema za delovanje so procesor Pentium, 32Mb RAM (priporočljivo 64Mb RAM), 130 Mb prostora na trdem disku in tiskalnik združljiv z Windows okoljem.

Program Firma je namenjen računovodskim službam malih in srednje velikih podjetij. Njegova prednost se kaže s celovitim pokrivanjem poslovanja, možnostjo dograditve ali prilagoditve programa, enkratnim vnosom dokumentov, prenašanjem dokumentov na točke nadaljnje rabe, možnost ustvarjanja lastnih analiz, povezavami z drugimi programi in v dobri podpori uporabnikom. Pokriva blagovno materialno poslovanje, fakturiranje s plačilnim prometom, trgovinsko poslovanje, glavno knjigo s saldakonti, kadrovske evidenco, obračun plač, osnovna sredstva itd.

Modul Glavna knjiga s saldakonti omogoča knjiženje in pregled knjiženih poslovnih dogodkov, uporabo avtomatske nastavitve knjiženja, vnos temeljnic, izpis dnevnikov knjiženja, možnost izpisa različnih analiz glavne knjige, izračun bilanc, planiranje, nastavitve kontnega plana, zapiranje saldakontov in zaključevanje poslovnega leta. Za računovodsko analiziranje je namenjeno posebno opravilno okno imenovano Posebne analize in obrazci, kjer si lahko uporabnik nastavi svoje obrazce za izdelovanje analiz in notranjo kontrolo računovodstva. Lahko pa si pomaga z oknom Planiranje, kjer si podjetje določi plan in ga nato sproti primerja z realizacijo poslovanja.

5.2.1 Lastnosti programa Firma

Računovodska računalniška rešitev Firma je sestavljena iz dveh modulov Spremljanje plačil in Glavna knjiga. Oba modula delujeta v skladu z zakoni in standardi, ob posameznih zakonskih spremembah, pa podjetje program prilagodi. Tako program omogoča popolnost, natančnost in trajno celovitost računovodskih nalog.

Ker se zakoni stalno spreminjajo, morajo tem spremembam slediti tudi programi. Da programska oprema živi in deluje v skladu z zakoni ima podjetje zadolženo osebo v oddelku za spremljanje zakonskih sprememb s področja poslovanja in računovodenja, ki so objavljene v Uradnih listih ali drugih uradnih publikacijah. Na podlagi zakona se naredi

najprej groba nato pa še natančna analiza sprememb. Na podlagi natančne analize se opravi programiranje in izdelava programskih dodatkov in nadgradenj, ki se jih razpošilja programskim uporabnikom.

Ker se z računovodskimi računalniškimi rešitvami srečujejo navadni delavci, katerih izobrazba in poklic običajno v malih podjetjih ni povezana z računovodstvom ali informatiko, mora biti rešitev preprosta za učenje. Ker je program narejen v okolju Windows, ima v posameznih delovnih menijih podobne ukazne vrstice kot programi Windows. Večina ukazov, potrebnih pri delu, je izenačenih s splošnimi ukazi Windows. V vseh modulih programa Firma je princip ukaznega delovanja enak. Program omogoča veliko širino možnosti za rešitev, kar pomeni, da je mogoče do istega rezultata priti po različnih poteh. Zaradi svoje širine morda ni ravno enostaven za uporabo. Vendar lahko uporabnik izbere način dela, ki mu je bližji.

Slika 1: Ikonska vrstica v modulih programske opreme Firma

Vir: Programska oprema Firma, 2003.

Na sliki (glej Slika 1) je prikazana ikonska vrstica programske opreme Firma. Od leve proti desni si sledijo ukazi najprej za oblikovanje; reži, kopiraj, prilepi, lupi s vprašajem in pikami, ki sta funkciji za iskanje podatkov po bazah. Puščice se uporabljajo za pomikanje med podatki. Posebnost sta gumba s črkami in svinčnikom. Prvi pomeni vstop v polje, kjer želimo pisati, drugi pa nam omogoča pisanje oziroma uporabniku omogoči dodajanje ali spreminjanje podatkov. Nadalje so na voljo ikone za tiskanje, analiziranje, grafično prikazovanje podatkov, možnosti dodatnih poizvedb ter brisanje, urejanje podatkov po nekem polju in gumb za Izhod (Splošni priročnik, 1999, str. 8).

Dobro izkoriščanje razpoložljivih sredstev bi lahko opredelili z medsebojnim povezovanjem vseh modulov Firme in prenašanje podatkov iz enega modula v drugega. Poleg prenašanja podatkov med moduli je možen prenos podatkov med programe Windows. Program nudi podporo tako čitalcem črtne kode kot tudi različnim tiskalnikom. Podatki programa so združljivi in se lahko pripravijo za pošiljanje po elektronski pošti.

Programska oprema Firma omogoča delovanje v omrežju, če ima uporabniško podjetje ali organizacija razvit lasten intranet. Za namestitev programske opreme na vse uporabniške postaje poskrbi ponudnik programske opreme. Mrežno delovanje programa omogoča hkratno delo več uporabnikom. Da ne pride do podvajanja dela, je sistem zaklenjen na nivoju enega zapisa. To pomeni, da ostali uporabniki, ki imajo enake pravice uporabe programa, lahko spreminjajo vse, razen zapisa, ki ga prvi uporabnik v istem trenutku obdeluje.

Za večji nadzor nad delom s programom je mogoče nastaviti sistem gesel in pravic. Vsak uporabnik mora ob vnosu uporabniškega imena vnesti tudi svoje geslo, ki mu omogoči vstop v program. Pravice, ki jih lahko podjetje določi, so pravice za delo z določenim modulom in pravice za branje podatkov določenih modulov. Uporabniku se lahko odvzamejo vse pravice, kar pomeni, da nima dostopa v posamezne module.

Program vodi in usmerja uporabnika in javlja napake takoj ob vnosu podatkov in tako omogoča takojšnje popraviljanje. V program so nameščene logične kontrole in kontrole, ki preverjajo standardno obliko. Logične kontrole preverjajo možnosti nastajanja napak, na primer v Glavni knjigi pri knjiženju usklajenost debetne in kreditne strani, pravilnost vnosa kontnega plana, knjiženje le na analitične konte. Kontrole, ki preverjajo standardno predpisano obliko, javljajo uporabniku napake ob napačnem vnosu datumov, številke transakcijskega računa, davčne in poštne številke ter ostale oblike, ki so standardno predpisane.

5.2.2 Nabava programa Firma

Pred samim nakupom programske opreme Firma imajo uporabniki na voljo uporabo testne različice programa. Odločijo se lahko za dve možnosti. Uporabnik lahko prevzame za omejen čas testno različico in priročnik ter poskuša sam raziskati in spoznati delovanje programske opreme. Druga možnost nudi uporabniku poleg testne različice in priročnika namestitev programske opreme, uvajanje v njeno delovanje in svetovanje. Tudi druga možnost je le za omejeno obdobje, storitev svetovanja se zaračuna.

Stranka se odloči za nakup programske opreme na podlagi testiranja programa ali ponudbe, ki jo podjetje sestavi glede na individualne značilnosti in potrebe uporabnika. V ponudbi se natančno določi delovanje programske opreme, postopek postavitve programske opreme, preventivno vzdrževanje, odpravljanje napak, varovanje podatkov, način plačila in vse ostale točke, ki stranko zanimajo že pred samo ponudbo in seznanjenjem s programsko opremo.

Ob nakupu programske opreme Firma ima naročnik naslednje ugodnosti glede usposabljanja in pomoči (Ponudba za program Firma, 2003):

- Začetno uvajanje uporabnikov v uporabo in delovanje programa. Število brezplačnih ur uvajanja je odvisno od kupoprodajne pogodbe in uporabnikovih potreb.
- Za vse računalniške računovodske rešitve prejmejo uporabniki priročnik z navodili za uporabo in zgledi za reševanje pogostih težav.
- Navodila za uporabo so vgrajena v program. Prikličemo jih s pritiskom na tipko F1, ali pa jih uporabnik poišče na spletni strani podjetja.
- Po potrebi lahko uporabnik dokupi dodatne ure uvajanja v program ali se udeleži kratkih tečajev za uporabo programa.

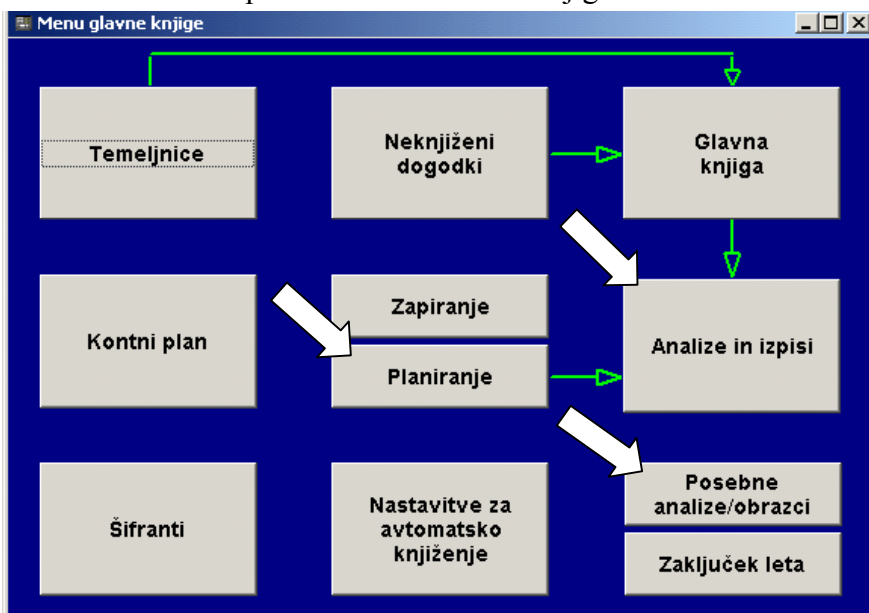
- Na začetku dela s programsko opremo Firma se podjetjem poskuša pomagati z uvozom posameznih šifrantov, začetnega stanja zaloge (inventurni prevzem), ipd.
- Omogočena je telefonska pomoč. Stranke, ki se odločijo za nakup Firme in hkrati podpišejo vzdrževalno pogodbo, imajo telefonsko pomoč brezplačno, ravno tako tudi vse standardne nadgradnje programa zaradi zakonskih prilagoditev ali uporabniških izboljšav. Stranke, ki vzdrževalne pogodbe nimajo, imajo ravno tako pravico do telefonske pomoči in programskih nadgradenj, vendar se le-te plačujejo.
- Uporabniki modulov Spremljanje plačil in Glavna knjiga se lahko udeležijo računovodskega tečaja, ki ga ravno tako organizira podjetje B2 d.o.o.

Podjetje jamči za svoj proizvod. V ponudbi podjetje specificira svojo ponudbo, za katero jamči, da jo bo izpolnjevala. V primeru težav z delovanjem programa podjetje brezplačno odpravi nastale težave.

5.3 Računovodsko analiziranje s programom Firma

Analizo računovodskega računalniškega programa Firma bom nadaljevala z analiziranjem možnosti, ki jih ponuja omenjena programska rešitev tako za standardne kot za sodobne računovodske analize. Najprej bom preverila možnosti standardnega analiziranja, izdelave bilance stanja in izkaza poslovnega uspeha, nato bom raziskala možnosti za analiziranje z odmiki in kazalniki ter nadaljevalno računovodsko analiziranje.

Slika 2: Podokna opravil modula Glavna knjiga

Vir: Programska oprema Firma, 2003.

Računovodsko analiziranje se opravlja v modulu Glavne knjige, ki je sestavljena iz več podopravnih oken. Podokna so: Temeljnice, Neknjiženi dogodki, Glavna knjiga, Kontni plan, Planiranje, Zapiranje, Analize in izpisi, Šifranti, Nastavitve za avtomatsko knjiženje,

Posebne analize/obrazci in Zaključek leta. Za računovodsko analiziranje pa se posebej uporabljajo Posebne analize/obrazci, Analize in izpisi ter Planiranje.

5.3.1 Analiza uspešnosti podjetja z izkazi

5.3.1.1 Opravilno okno Posebne analize in obrazci

Program Firma ima v modulu Glavna knjiga podokno Posebne analize in obrazci, ki sem ga uporabila za nastavitev formul za izračun bilanc in kazalnikov. Formule lahko vsebujejo vse osnovne računске operacije: seštevanje, odštevanje, množenje in deljenje pa tudi odvisne stavke ter pogoje (če je izpolnjen pogoj, potem naredi naslednje...).

Ukazi, ki se uporabljajo so naslednji (Glavna knjiga, 1999, str. 32):

- K; prva velika črka k pomeni konto, kar daje programu ukaz, da naj išče podatke za izračun v kontnem planu.
- KK ali KD pomeni konto kredit oziroma konto debet.
- V pomeni vrstica; če se podatek za izračun že nahaja v tabeli za analizo ukaz pove, na katero vrstico se sklicujemo.
- IIF; odvisni stavek.
- PK ali PD pomeni plan kredit ali plan debet in temu sledi številka konta. V tem primeru operiramo z zneski, ki smo jih določili v modulu Planiranje.
- V13#1/V13#2 je ukaz za primerjavo stolpcev in izračunov v njih. Računske formule lahko nastavljam v enem stolpcu, do največ treh. Primerno je za izračun vrednosti v dveh stolpcih, v tretjem pa izračunamo spremembo ali odstopanja med njima.

Posebna kvaliteta tega modula in s tem tudi programa je, da lahko po pravilno nastavljenih obrazcih računamo izbrane vrednosti kadarkoli, za kakršno koli obdobje. Uporabniku tako omogoči tekoče informacije o poslovni uspešnosti podjetja, doseganja ciljev in ostale informacije, ki jih lahko izračunamo iz nastavljivih obrazcev. Edini pogoj je, da uporabnik zna uporabljati programsko opremo in zna nastaviti obrazce za informacije, ki jih potrebuje za odločanje.

5.3.1.2 Bilanca stanja

Slovenski računovodski standardi opredeljujejo bilanco stanja kot temeljni računovodski izkaz, v katerem je resnično in pošteno prikazano stanje sredstev in obveznosti do virov sredstev za določeno obdobje. Sestavi se za potrebe zunanjega in notranjega računovodskega poročanja. Za velika in srednja podjetja ima točno določeno obliko, ki jo

opredeljuje računovodski standard 24.4. (Slovenski računovodski standardi 2001, 2002, str. 165 – 168).

Bilanca stanja prikazuje postavke po neodpisani vrednosti kot razliki med celotno vrednostjo in ustreznim popravkom vrednosti. Prikazuje jih ponavadi v dveh stolpcih, v prvem podatke za tekoče obračunsko obdobje in v drugem za prejšnje enako obračunsko obdobje (Turk et al., 1999, str. 150).

Če to določeno obliko, brez teoretično možnih postavk, ki pri obravnavanem podjetju ne pridejo v poštev, spravimo v obliko ukazov za izračun, dobimo tabelo z naslednjimi možnostmi:

- napišemo ime postavke,
- nivo,
- formulo za izračun, ki se sklicuje na podatke v kontnem planu in določene konte ali vrstice v tabeli za izračun,
- omogočen izračun izkaza za različna stroškovna mesta,
- omogočen je izračun obrazca za različna terminska obdobja; poljubno, mesečno, letno,
- možnost izračuna v absolutnih zneskih ali odstotkih.

Slika 3: Nastavitev obrazca bilance stanja

#	Nivo	Tekst	Formula 1	Izpis	Gru
1	2	A. STALNA SREDSTVA	V2+V3+V6+V7	Da	
2	3	I. Neopredmetena dolgoročna	KD00-KK01+KD01-KK00	Da	
3	3	II. Opredmetena osnovna sredstva	V4+V5	Da	
4	4	1. Nepremičnine	KD02-KK03-KK02+KD03	Da	
5	4	2. Oprema in druga opredmetena	KD04-KK05-KK04+KD05	Da	
6	3	III. Dolgoročne finančne naložbe	KD06+KD07-KK06-KK07	Da	

Vir: Programska oprema Firma, 2003.

5.3.1.3 Izkaz poslovnega izida

Prenovljeni slovenski računovodski standardi ne govorijo več o izkazu uspeha, temveč je ta termin zamenjal izkaz poslovnega izida. Ta ima podobno obliko stopenjskega zaporednega izkaza kot že izkaz uspeha. Je temeljni računovodski izkaz, v katerem je resnično in pošteno prikazan poslovni izid za določeno obdobje.

V izkazu poslovnega izida se ne upoštevajo zakonska določila o opredeljevanju in merjenju posameznih postavk prihodkov in odhodkov kot sestavin ustrezne davčne prijave.

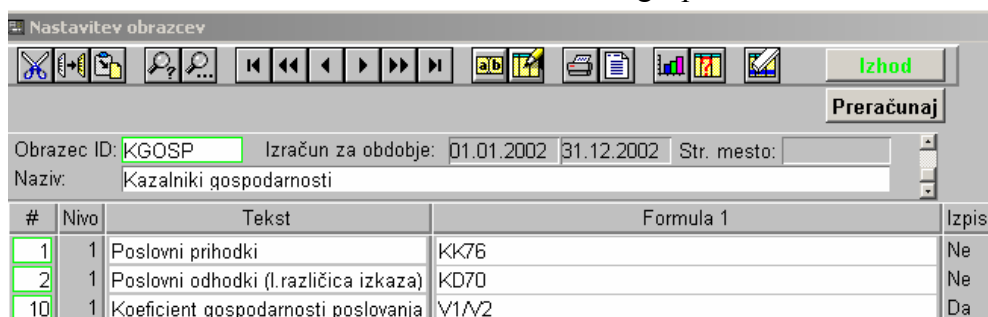
Iz davčne prijave vstopa v izkaz poslovnega izida le obračunani znesek davka iz dobička. Tega izračuna, obračuna in prikaže organizacija, davčna zavezanka, v posebnem davčnem obrazcu, predpisanem skupaj z zakonom o davku iz dobička pravnih oseb (Turk et al. 1999, str. 150).

Izkaz poslovnega izida se lahko kot bilanco stanja zapiše v modul posebnih analiz kot zapis povelj za izračun. Kot pri bilanci stanja, se tudi tukaj v formulah, ki jih nastavimo, sklicujemo na podatke, ki jih ima program v kontnem planu, torej iz določenih sintetičnih ali analitičnih kontov. Kakšne konte uporabljamo, sintetične ali analitične, je odvisno od podrobnosti analize, ki jo delamo. Pri izkazu poslovnega izida ponavadi uporabljamo kar sintetične konte, ker se določene računovodske kategorije/postavke med seboj seštevajo.

5.3.2 Računovodsko analiziranje s pomočjo kazalnikov

Program Firma omogoča analiziranje tudi s pomočjo kazalnikov. Formule za izračun kazalnikov se sestavijo v modulu Posebnih analiz in obrazcev. Podatke za izračun formul program črpa direktno iz podatkov kontnega plana ali iz že izračunanih podatkov v tabelah. Če je podatek, ki je potreben za nastavitvev izračuna neračunovodski, ga lahko napišemo v formulo s celim številom.

Slika 4: Nastavitev obrazca za izračun kazalnika gospodarnosti

Vir: Programska oprema Firma, 2003.

Tako je možno nastaviti vse kazalnike, ki jih je potrebno sestavljati po določilih Slovenskih računovodskih standardov.

Slika 5: Stopnja lastniškosti financiranja

Tekst	Formula 1
Kapital	KK90-KD90+KK91-KD91+KK92-KD92+KK93-KD93-KD94
Obveznosti do virov sredstev	KK9-KD9+KK2-KD2
Stopnja lastniškosti kapitala	V10/V11

Vir: Programska oprema Firma, 2003.

5.3.3 Računovodsko analiziranje s pomočjo odmikov

Računovodski računalniški program Firma ne omogoča računanje odmikov, kot jih poznamo iz stroškovnega računovodstva, temveč omogoča primerjavo že predvidenih računovodskih kategorij z dejanskimi. Torej, planirane vrednosti mora računovodja izračunati, planirati sam ali s pomočjo posloводства. Nato pa lahko uporablja program Firma za primerjavo dejanskih in ciljnih vrednosti med letom. Za takšen način preverjanja realizacije poslovanja lahko uporabimo dva načina.

Prvi način je s pomočjo uporabe modula Planiranje. V njem določimo po posameznih kontih ciljne vrednosti, ki jih želimo doseči v letu. Vrednosti lahko določimo na analitičnih kot tudi na sintetičnih kontih sumarno za celo leto. Določimo lahko posebej zneske za posamezna stroškovna mesta in zneske po posameznih strankah v primeru saldakontov.

V primeru medobdobnih analiz program preračuna planirano vrednost sorazmerno glede na trajanje obdobja analize. Torej v polletni analizi program primerja polovico planiranega zneska s polletnim zneskom, ki je v kontnem planu.

Ker se med seboj lahko primerjajo le iste kategorije, je potrebno plan nastaviti po kontih. Da kontni plan sproti primerja planirano in realizacijo, moramo primerjane kategorije v planu določiti na iste konte, ravno tako na pravo stran konta. Plan je končni saldo na nekem kontu. Lahko se določi po stroškovnih mestih in po strankah v primeru saldakontov.

Slika 6: Vnosna forma za plan

Od	Do	Konto ID	Stranka ID	Str mesto ID	Debet	Kredit
1.1.2003	31.12.2003	76				7.500.000,00
1.1.2003	31.12.2003	760		ODD-A		1.000.000,00
1.1.2003	31.12.2003	761		ODD-A		1.500.000,00
1.1.2003	31.12.2003	760		ODD-B		2.000.000,00
1.1.2003	31.12.2003	761	DOLAR	ODD-B		3.000.000,00

Vir: Programska oprema Firma, 2003.

Na sliki 6 zgoraj je prikazana vnosna forma za plan fiktivnega podjetja. V njem je nastavljen plan za poslovanje v letu 2003. Podjetje predvideva, da bo v tem letu prejelo prihodke iz poslovanja v višini 7,5 mio SIT. Te prihodke pa naprej še podrobneje razčlenjujejo. Posebej predvidevajo prihodke od prodaje proizvodov in storitev na domačem trgu in posebej na tujem trgu. Pri tem je plan nastavljen za vsak oddelek posebej. V zadnji vrstici podjetje predvideva, da bo v tekočem letu prejelo 3 mio SIT prihodkov od prodaje proizvodov in storitev na tujem trgu v poslovanju s stranko Dolar.

Ko želimo preveriti realizacijo poslovanja tekočega leta in odmike od načrtovanega, lahko stanje preverimo kar v kontnem planu, kjer se beležijo vsi poslovni dogodki sproti (ko so knjiženi), ali pa naredimo dodatne analize.

Slika 7: Plan in odmiki v Kontnem planu

Saldo	Plan	Razlika	Realiz.
-2.458.000,00	-3.000.000,00	542.000,00	81,93%
-1.374.676,00	-4.500.000,00	3.125.324,00	30,55%

Vir: Programska oprema Firma, 2003.

V prvi koloni je prikazan Saldo, ki je trenutni saldo na tem kontu. Plan je vrednost, ki smo jo določili v modulu Planiranje. Razlika med planom in tekočim saldonom je izkazana v stolpcu Razlika v SIT, in v stolpcu Realiz., ki daje informacijo izraženo v odstotkih o tem, koliko plana je že bilo realizirano glede na celo leto.

To je hitra kontrola realizacije plana in odmika, ki je primerna za računovodje. Ne daje informacije o tem, kakšna je realizacija po stroškovnih mestih, strankah in glede na obdobje. Za poslovodje in ostale, ki niso večji branja kontov, pa so bolj razumljive druge oblike analiz, ki jih program lahko izračuna.

Slika 8: Analiza realizacije plana za Oddelek A

4.6.2003		Realizacija plana			Stran: 1/2
Obdobje od: 1.1.2003 do:31.12.2003, Izpiši vse: Da, Konto: 760 OR 761					
Konto	Naziv	Plan	Realizacija	Indeks	
ODD-A - Oddelek A					
760	Prihodki od prodaje proizvodov in storitev na domačem trgu	-1.000.000,00	-458.000,00	45,8 %	
761	Prihodki od prodaje proizvodov in storitev na tujem trgu	-1.500.000,00	-805.731,00	53,72 %	
4.6.2003		Realizacija plana			Stran: 1/2
Obdobje od: 1.1.2003 do:31.5.2003, Izpiši vse: Da, Konto: 760 OR 761					
Konto	Naziv	Plan	Realizacija	Indeks	
ODD-A - Oddelek A					
760	Prihodki od prodaje proizvodov in storitev na domačem trgu	-413.699,00	-458.000,00	110,71 %	
761	Prihodki od prodaje proizvodov in storitev na tujem trgu	-620.548,50	-805.731,00	129,84 %	

Vir: Programska oprema Firma, 2003.

Če podjetje potrebuje boljše analize o poslovanju v letu, lahko naredi izpise, kot je razvidno iz slike 8. V tem primeru je podjetje naredilo analizo realizacije plana za prvo petmesečje za oddelek A po prihodkih od prodaje proizvodov in storitev. Prvi del analize pove, koliko od načrtovanega za tekoče leto je podjetje že izpolnilo. Drugi del analize pa daje informacijo o tem, kako uspešno je bilo podjetje glede na opazovano obdobje. Stolpec

Plan so vrednosti, ki so nastavljene v opravljenem oknu Plan, stolpec Realizacija so vrednosti, ki smo jih knjižili v modulu Glavna knjiga med letom. Izračunani indeks je primerjava realizacije glede na plan.

Drugi način izračuna odmikov je s pomočjo modula Posebne analize in obrazci. V tem opravljenem oknu nastavimo natančne formule za izračun odmikov. Tekoče podatke črpamo iz kontnega plana, planirane vrednosti iz podokna Planiranje. Fiksne in neizračunljive vrednosti napišemo s številko.

Slika 9: Nastavitev obrazcev v Posebnih analizah in obrazcih

#	Nivo	Tekst	Formula 1
1	1	Prihodki od prodaje proizvodov	KK760
Formula 1			
			Izpis Grupa Stran Znesek 1
			Da 1 1 458.000,00
Formula 2			
			Znesek2 Format 2 Izpis 2
			-413.699,00 Znesek -413.699,00
Formula 3			
			Znesek 3 Format 3 Izpis 3
			V1#1/V1#2 -1,11 Procent *****

Vir: Programska oprema Firma, 2003.

Na sliki 9 je prikaz nastavitve formule za izračun analize realizacije plana v modulu Posebne analize in obrazci s pomočjo treh stolpcev. V prvem in drugem stolpcu za izračun, ki se imenujeta Formula 1 in Formula 2, nastavimo formulo za delni izračun, v stolpcu Formula 3, pa z ukazom V1#1/V1#2 delimo znesek prve formule prve vrstice z drugo formulo iste vrstice. Glede na enostavnost formule za izračun tega kazalnika bi lahko izračunali vse v prvem stolpcu, vendar je prikaz za vsak izračun posebej bolj nazoren. Posebej je primeren za bolj kompleksne izračune.

Slika 10: Analiza Preračun planiranja v modulu Posebne analize in obrazci

4.6.2003		Preračun planiranja		
Obdobje od: 1.1.2003 do 31.12.2003, Str. mesto: ODD-A, Obrazec: PLAN				
Prihodki od prodaje proizvodov doma	458.000,00	-1.000.000,00		-45,8 %
4.6.2003		Preračun planiranja		
Obdobje od: 1.1.2003 do 31.5.2003, Str. mesto: ODD-A, Obrazec: PLAN				
Prihodki od prodaje proizvodov doma	458.000,00	-413.699,00		-110,71 %

Vir: Programska oprema Firma, 2003.

Tudi pri drugem načinu analize realizacije plana smo prišli do enakih rezultatov kot po prvi metodi. Uporabniku prijaznejši je prvi način, saj je z njim precej manj vnašanja podatkov, manj napak in manj porabljenega časa. Medtem ko drugi način ponuja širši spekter možnosti delanja primerjav.

Oba načina izračuna odmikov izkažeta odmik od določenega sodila v celotnem znesku, ne pa tudi delne odmike, ki nastanejo zaradi količinskih ali cenovnih sprememb. Na ta način dobimo iz programa premalo informacij o samem vzroku za odmik.

5.3.4 Nadaljevalno računovodsko analiziranje

5.3.4.1 Horizontalno analiziranje

Pri horizontalnem analiziranju gre za vodoravno analizo računovodskih izkazov. Delno bi lahko horizontalno primerjali dve leti v modulu Planiranje, kjer bi namesto plana vnesli rezultate za prejšnje obdobje. Razliko med tekočim in prejšnjim letom, ki smo ga zapisali kot plan, program sproti preračunava v oknu Kontni plan. Odstopanje program poda v absolutnem in relativnem znesku. Relativni znesek nam pove, koliko od načrtovanega smo že realizirali v tekočem letu, oziroma v našem primeru, koliko v primerjavi s prejšnjim letom, smo letos že ustvarili. Ob zaključku leta je analiza zaključena in dobimo popolno primerjavo vseh ekonomskih kategorij podjetja.

Tako kot pri računanju odmikov imamo tudi tu drugo možnost. Vodoravno primerjavo bi ravno tako naredili, če bi primerjali zneske v modulu Posebne analize in obrazci. V tem oknu bi vnesli pod Znesek 1 vrednosti tekočega leta in pod Znesek 2 vrednosti prejšnjega leta. V tretjem stolpcu pa bi izračunali primerjavo. Vrednosti tekočega leta se računajo iz nastavljenih formul, vrednosti prejšnjega leta pa bi morali vnesti ročno.

5.3.4.2 Vertikalno analiziranje

Pri vertikalnem analiziranju primerjamo postavke kot relativne deleže glede na izbrano celoto. Tako recimo primerjamo obveznosti glede na sredstva. Enostaven izračun takšnih deležev je mogoč v opravljenem oknu Posebne analize in obrazci. Pri nastavitvah formul si lahko pomagamo že z izračuni v prejšnjih analizah. Tokrat torej ni potrebno sestavljati formul iz kontov, ampak podatke črpamo iz obrazcev bilance stanja, izkaza poslovnega izida, ali kakšnega drugega, če se je ta podatek že prej pojavil.

5.3.4.3 Analiziranje s trendi

Analiziranje s trendi pomeni, da izbrano ekonomsko kategorijo spremljamo skozi tri ali več zaporednih obdobj in na podlagi njenega gibanja sklepamo, predvidevamo, kakšno bo njeno gibanje v prihodnosti.

Program Firma kljub več različnim možnim analizam ne omogoča primerjanje kategorij za več let hkrati, zato ni primerna za analiziranje poslovanja podjetja s trendi. Na tem mestu bi izpostavila to pomanjkljivost, ki jo lahko hkrati zaznamo pri izračunu bilance stanja in izkaza poslovnega izida, kjer morajo biti vedno vrednosti izkazane še za prejšnje leto. Program bi imel veliko večjo vrednost, če bi omogočal analize med več leti hkrati. Trenutno to ni mogoče, ker se vknjižbe vsako leto zaključujejo. Tako sploh ni možna primerjava stroškovnih, odhodkovnih in prihodkovnih kontov. Kar se tiče ostalih, pa so letne vrednosti takšne, kot je vrednost na začetku v otvoritveni temeljnici.

5.4 Uporabnost programa Firma za sodobno računovodsko analiziranje

Pri večini sodobnih metod sem poudarila, da so sodobne računovodske metode primerne predvsem za velika proizvodna podjetja. Zaradi kompleksnosti takih sodobnih računovodskih analiz njihova uporaba še ni razširjena. Iz istega razloga tudi ni povpraševanja po računovodskih računalniških programih, ki bi omogočali njihovo uporabo.

Večina slovenskih podjetij je majhnih in usmerjenih v storitve in trgovino, kar seveda pomeni, da med njimi sodobno računovodsko analiziranje še ni razširjeno. Razširjeno pa ni tudi zaradi tega, ker poslovodje majhnih in srednjih podjetij ne poznajo sodobnih računovodskih metod, svoja podjetja pa vodijo bolj po »občutku« kot na podlagi računovodskih informacij.

A. Uravnoteženi sistem kazalnikov

Metoda ohranja tradicionalne finančne kazalnike, ki so s programom Firma izračunljivi. Metoda je dopolnjena s kazalniki gonil prihodnje uspešnosti. Teh kazalnikov iz računovodskega programa ni mogoče dobiti.

Nekatere podatke, potrebne za izračun kazalnikov učenja in rasti, lahko pridobimo iz programa Kadrovske evidence, ki je tudi eden izmed produktov podjetja B2 d.o.o.. Vendar program sam ne omogoča izračunanja kazalnikov, ampak samo določene analize, katerih rezultati so absolutni zneski. Sicer je možno, da bi te absolutne zneske vnašali v program Firma v nastavitve obrazcev, vendar so taki kazalniki s pomočjo drugih programov Windows lažje izračunljivi.

B. Kalkuliranje stroškov po sestavinah dejavnosti

Program Firma je možno uporabljati za vodenje stroškov po projektih in stroškovnih mestih ali aktivnostih. Odvisno je od tega, kako podjetje določi svoja stroškovna mesta. Program omogoča vodenje stroškov po stroškovnih mestih ali aktivnostih, po sistemu nadrejenih ali podrejenih stroškovnih mest oziroma aktivnosti. V primeru, če ima podjetje 3 oddelke, ki so ločeni med seboj, in se v teh oddelkih opravlja pet različnih dejavnosti, se lahko vodijo stroški posebej za vsak oddelek in vsako aktivnost v posameznem oddelku.

Pri tem je potrebno paziti na določitev šifer za posamezne stroškovne nosilce. Šifre morajo biti za oddelke različne, sestavljene recimo iz dveh znakov. Aktivnosti pa označimo kot daljše šifre, recimo štiri mestne, kar pomeni, da na šifro oddelka dodamo še dva znaka. Tako bi lahko nadzorovali v majhnem podjetju vsakega zaposlenega in njegove aktivnosti posebej.

Slika 11: Vnos dokumenta v program po stroškovnem mestu in projektu

Tip dok. ID:	RAC D	Št. rač. dob.:	259676-03	Vezni dok.:	
Dok. ID:	PF-0300001	Izdan:	5.5.2003	DUR:	31.5.2003
Stranka ID:	DOLAR	Prejem:	4.6.2003	Kniž.:	
Dolar ltd.		Teriatev	Obveznost	Str. mesto:	ODD-A
				Projekt:	ABC

Vir: Programska oprema Firma, 2003.

Nadalje je možno spremljati stroške po projektih (Spremljanje plačil, 1999, str. 116). Kar pomeni, če vsi oddelki delajo na istem projektu, pri tem pa nas zanima, koliko katera dejavnost iz katerega oddelka prispeva k projektu, lahko poleg aktivnosti določimo tudi projekt, kar nam omogoči dvojno analizo. Podatek, ki nam ga program sporoči, vsebuje informacije o tem, koliko stroškov na posameznem projektu povzroči kateri od oddelkov in koliko katera dejavnost oddelkov.

C. EVA

Ta metoda se v Sloveniji še ni dobro uveljavila, saj so podjetja bolj nagnjena k delavcem kot uresničevanju ciljev lastnikov. Primerna je predvsem za večja podjetja, za kar pa programska oprema Firma ni predvidena.

6 Sklep

Računovodsko analiziranje ima v podjetju zelo pomembno vlogo, ker se v njem oblikujejo informacije o preteklem in tekočem poslovanju, ki vplivajo na prihodnje poslovanje in odločitve o le-tem. Kakovost in količina informacij, ki jih računovodsko analiziranje v posameznem podjetju pridobi, sta odvisna od potreb podjetja in organiziranosti ter razvitosti informacijskega sistema.

Podjetje se mora odločiti kakšen informacijski sistem bo organiziral, kar je odvisno od koliko in kakšne informacije potrebuje. Podjetje se odloči ali bo imelo računovodsko analiziranje razvito le v taki meri, da bo zadovoljilo zakonskim potrebam. Širše zastavljena računovodska služba lahko uporablja nekatere sodobne računovodske metode. Te so se razvile zaradi kompleksnosti poslovanja in ker podjetja iščejo vedno več ključnih informacij za poslovne odločitve, ki bi vplivale na ohranitev konkurenčne prednosti in zelene dobičkonosnosti.

Eden izmed prisotnih računovodskih računalniških programov na slovenskem trgu je program Firma. Program je namenjen malim in srednje velikim podjetjem za vodenje poslovanja. V okvir tega programa sodi modul Glavna knjiga, ki je namenjen računovodenju. V času obstoja se je program izkazal za zelo fleksibilnega in lahkega za uporabo in učenje. Z malo vrline in domiselnosti se v kratkem času nastavijo analize in obrazci za izračun periodičnih informacij, ki jih poslovodje potrebujejo pri odločanju. Za sodobne računovodske analize je program manj primeren, ker te uporabljajo veliko neračunovodskih informacij. Z zelo sistematično urejenim računovodstvom in zelo razčlenjenim kontnim planom, bi nekatere informacije črpali še vedno iz kontnega plana, vendar bi si morali pomagati tudi s podatki, ki niso plod programa Firma.

Razvoj programa Firma bi lahko šel v smeri sodobnih računovodskih analiz, večji povezljivosti programa z ostalimi moduli, kot so kadrovska evidenca in upravljanje odnosov s strankami. Program bi zagotavljal večjo uporabnost za analiziranje, če bi omogočal uporabo podatkov kontnega plana preteklih let. To trenutno ni mogoče, ker se vknjižbe vsako leto zaključujejo. Zaradi tega tudi ni možna primerjava stroškovnih, odhodkovnih in prihodkovnih kontov tekočega in preteklega leta.

Program Firma se počasi a vztrajno uveljavlja na slovenskem trgu in ima kar nekaj zavidljivih referenc. Program se vseskozi razvija in spreminja vzporedno z zakonskimi spremembami, povpraševanjem in zahtevami strank ter programskimi nadgradnjami. V primeru, da bo potrebno izdelovati več in bolj kompleksnih analiz, se bo program pravočasno prilagodil, saj ima podjetje dovolj usposobljen kader, hitro odzivnost na spremembe in stalno sodelovanje s kupci. Trenutno uspešno zadovoljuje potrebe po računovodskih analizah malih in srednje velikih podjetij, katerim je program namenjen.

7 Literatura

1. Al Ehrbar: EVA - The real key to creating wealth. New York: Stern Stewart & Co, 1998. 234 str.
2. Bizjak Kosta: Organiziranje računovodske službe v podjetju. 30. simpozij o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji. Zveza ekonomistov Slovenije in Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, Portorož, 25. in 27. marec 1998, str. 193-203.
3. Čižman Milenka: Uporaba ABC metode za razporejanje stroškov v javnih zavodih. Organizacija, Ljubljana, 35 (2002), 4, str. 244-255.
4. Drury Colin: Management and cost accounting. Fourth edition. Boston: International Thompson, Business Press, 1996, str. 293-316.
5. Gradišar Miro, Resinovič Gortan: Informatika. Kranj: Moderna organizacija, 1994. 427 str.
6. Hilton Ronald W.: Managerial Accounting. Druga izdaja. New York: McGraw-Hill, Inc., 1994. 982 str.
7. Hočevar Marko: Kritičen pogled na nekatere sodobne računovodske metode. Iks, Ljubljana, XXIX (2002), december, str. 85-96.
8. Jerič Turk Maja: Pomen primernosti obstoječih računovodskih računalniških programov za analiziranje uspešnosti poslovanja podjetij. 7. strokovno posvetovanje o sodobnih vidikih analize poslovanja in organizacije. Zveza ekonomistov Slovenije in Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, Portorož, 26., 27. in 29. september 2001, str. 182-196.
9. Kaplan S. Robert, Norton P. David: Uravnoreženi sistem kazalnikov. Ljubljana: Gospodarski vestnik, 2000. 341 str.
10. Kavčič Slavka: Analiziranje za pripravo letnega poročila. 4. strokovno posvetovanje o sodobnih vidikih analize poslovanja in organizacije. Zveza ekonomistov Slovenije, Bernardin, 24. in 25. september 1998, str. 7-23.
11. Kavčič Slavka: Organizacijski ustroj računovodske službe in njeno razmerje do finančne službe. 33. simpozij o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji. Zveza ekonomistov Slovenije in Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, Portorož, 21. – 23. marec 2001, str. 153-166.
12. Kodeks računovodskih načel. Priloga k reviji Iks, Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, Ljubljana, XXII (1995), 12, str. 9 – 42.
13. Koletnik Franc: Analiziranje računovodskih izkazov. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta, 1997. 343 str.
14. Koželj Stanko: Glavne ugotovitve o stanju računovodstva pri nas. 30. simpozij o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji. Zveza ekonomistov Slovenije in Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, Portorož, 25. – 27. marec 1998, str. 179 – 192.
15. Moškon Barbara: Informacijska podpora računovodskega sistema v izbranem podjetju. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2000. 45 str.

16. Puc Katarina: Dobre računovodske računalniške rešitve. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo, 1998. 44 str.
17. Pučko Danijel: Analiza poslovanja. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1998. 289 str.
18. Rejc Adrijana: Presojanje uspešnosti poslovanja podjetij z usklajenim spletom finančnih in nefinančnih kazalcev. Slovenska ekonomska revija, 5 (1998), 49, str. 485-502.
19. Slapničar Sergeja: Uporaba računovodskih informacij pri nadzoru posloводства. Magistrsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1998. 119 str.
20. Slovenski računovodski standardi 2001. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo, januar 2002. 311 str.
21. Srića Velimir, Spremić Mario: Informacijskom tehnologijom do poslovnog uspjeha. Zagreb: Sinergija, 2000. 234 str.
22. Tekavčič Metka: Obvladovanje stroškov. Ljubljana: gospodarski vestnik, 1997. 193 str.
23. Turk Ivan et al.: Finančno računovodstvo. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo, 1999. 841 str.
24. Turk Ivan, Kavčič Slavka, Kokotec-Novak Majda: Poslovodno računovodstvo. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo, 1998, str. 91-116.

8 Viri

1. AJPES. [URL: <http://www.ajpes.si//dokumenti/dokument.asp?id=89>].
2. Jože Smolnikar: Program Firma, B2 d.o.o., Ljubljana, 2002.
3. Ponudba za program Firma. B2 d.o.o., Ljubljana, 2003.
4. Priporočeni kontni plan za gospodarske družbe. Slovenski inštitut za revizijo, Ljubljana, 2002.
5. Priročnik Glavna knjiga. B2 d.o.o., Ljubljana, 1999. 41 str.
6. Priročnik Spremljanje plačil. B2 d.o.o., Ljubljana, 1999. 126 str.
7. Splošni priročnik. B2 d.o.o., Ljubljana, 1999. 43. str.
8. Zakon o davčnem postopku (Uradni list RS, št. 18/96 in 78/96).
9. Zakon o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 30/93, 29/94, 82/94, 20/98, 32/98, 37/98, 84/98, 6/99).

9 Priloge⁴

Priloga 1: Bilanca stanja za zunanje poslovno poročanje za mala podjetja (SRS 24.9.); izvoz v program Excel.

Priloga 2: Bilanca stanja po obrazcu AJPES (izvoz podatkov v program Excel).

Priloga 3: Izkaz poslovnega izida po obrazcu AJPES (izvoz podatkov v program Excel).

Priloga 4: Bilanca stanja za zunanje poslovno poročanje za mala podjetja po SRS 24.9. (slika iz programa Firma).

Priloga 5: Bilanca stanja za zunanje poslovno poročanje (slika iz programa Firma).

Priloga 6: Izkaz poslovnega izida za uporabnike I. različice izkaza.

Priloga 7: Temeljni kazalniki gospodarnosti (slika iz programa Firma).

Priloga 8: Temeljni kazalniki stanja financiranja (slika iz programa Firma).

Priloga 9: Kazalniki donosnosti (slika iz programa Firma).

Priloga 10: Bilanca stanja za leto 2003 po obrazcu AJPES (izpis iz programa Firma).

Priloga 11: Bilanca stanja za leto 2003 za mala podjetja (izpis iz programa Firma).

Priloga 12: Bilanca stanja za leti 2003 in 2002 ter primerjava v odstotkih (izpis iz programa Firma).

Priloga 13: Izkaz poslovnega izida za uporabnike I. različice izkaza (izpis iz programa Firma).

Priloga 14: Temeljni kazalniki gospodarnosti (izpis iz programa Firma).

Priloga 15: Kazalniki donosnosti (izpis iz programa Firma).

Priloga 16: Bilanca - plan za obdobje od 1.1.2003 do 2.9.2003 (izpis iz programa Firma).

Priloga 17: Bilanca - plan za obdobje od 1.1.2003 do 31.12.2003 (izpis iz programa Firma).

Priloga 18: Realizacija plana za obdobje od 1.1.2003 do 2.9.2003 (izpis iz programa Firma).

Priloga 19: Realizacija plana za obdobje od 1.1.2003 do 31.12.2003 (izpis iz programa Firma).

---

⁴ Vsi izračuni v prilogah so narejeni na fiktivnih podatkih v modulu Glavna knjiga računalniškega programa Firma.

Za nastavljanje obrazcev v tabelah sem uporabila literaturo navedeno pod 13., 20. in 23. zaporedno številko v literaturi ter vire številka 1, 4 in 5.

Priloga 1: Bilanca stanja za zunanje poslovno poročanje za mala podjetja (SRS 24.9.); izvoz v program Excel.

Zap st	Tekst	Formula1
1	A. STALNA SREDSTVA	V2+V5+V6
2	I. Neopredmetena dolgoročna sredstva	V3+V4
3	1.Dolgoročno odloženi stroški poslovanja	KD001-KK011
4	2.Druga neopredmetena dolgoročna sredstva	KD000+KD002+KD003+KD005+KD007-KK010-KK012-KK013-KK015
5	II. Opredmetena osnovna sredstva	KD02-KK03-KK02+KD03+KD04-KK05-KK04+KD05
6	III. Dolgoročne finančne naložbe	KD06+KD07-KK06-KK07
7	B. GIBLJIVA SREDSTVA	V8+V9+V12+V13
8	I. Zaloga	KD3-KK3+KD6-KK6
9	II. Poslovne terjatve	V10+V11
10	1.Dolgoročne poslovne terjatve	KD08-KK08
11	2.Kratkoročne poslovne terjatve	KD12-KK12+KD14-KK14+KD13-KK13+KD16-KK16+KD15-KK15
12	III. Kratkoročne finančne naložbe	KD17-KK17
13	IV. Dobroimetja pri bankah, čeki in gotovina	KD10+KD11-KK10-KK11
14	C. AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	KD19-KK19
15	SREDSTVA	V1+V7+V14
16	Č. ZUNAJBILANČNA SREDSTVA	
17	A. KAPITAL	V18+V21+V22+V23-V27+V26+V28
18	I. Osnovni kapital	V19+V20
19	1.Osnovni kapital	KK900+KK901+KK902+KK903-KD900-KD901-KD902-KD903
20	2.Nevpoklicani kapital	KK909-KD909
21	II. Kapitalske rezerve	KK91-KD91
22	III. Rezerve iz dobička	KK92-KD92
23	IV. Preneseni čisti poslovni izid	KK930-KD930+KK95-KD95
25	izračun dobička/izgube	KK7-KD4-KD8-KD7+KK4+KK8
26	V.Čisti dobiček obračunskega obdobja	IIF(V25>0;V25;0)
27	V.Čista izguba obračunskega obdobja	IIF(V25<0;-V25;0)
28	VI.Prevrednotovalni popravki kapitala	V29+V30
29	1.Splošni prevrednotovalni popravek kapitala	KK94-KD94
30	2.Posebni prevrednotovalni popravki kapitala	KK95-KD95

31	B. REZERVACIJE	KK96-KD96
32	C. FINANČNE IN POSLOVNE OBVEZNOSTI	V33+V34
33	I. Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti	KK97-KD97+KK98-KD98
34	II. Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti	KK22+KK23+KK24+KK25+KK26-KD22-KD23-KD24-KD25-KD26+KK27-KD27+KK29- KK29
35	D. PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	KK29-KD29
36	OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV	V35+V32+V31+V17

Vir: Programska oprema Firma, 2003.

Priloga 2: Bilanca stanja po obrazcu AJPES (izvoz podatkov v program Excel).

Zap st	Tekst	Formula1
10	SREDSTVA	V20+V60+V120
20	A. STALNA SREDSTVA	V30+V40+V50
30	I. Neopredmetena dolgoročna sredstva	V31+V32+V33+V34+V35+V36
31	1. Dolgoročno odloženi stroški poslovanja	KD001-KK011
32	2. Dolgoročno odloženi stroški razvijanja	KD002-KK012
33	3. Dolgoročne premoženjske pravice	KD003-KK013
34	4. Dobro ime	KD000-KK010
35	5. Predujmi za neopredmetena dolgoročna sredstva	KD131-KK131
36	6. Druga neopredmetena osnovna sredstva	KD005-KK015
40	II. Opredmetena osnovna sredstva	V41+V42+V43+V44+V45+V46+V47
41	1. Zemljišča	KD020-KK020
42	2. Zgradbe	KD021-KK021-KK031+KD029-KK039
43	3. Proizvajalne naprave in stroji	KD040-KK040-KK050+KD050
44	4. Druge naprave in oprema	KD045-KK055+KD049-KK049
45	5. Drobní inv., večletni nasadi, osnovna čreda	KD041+KD043+KD044-KK051-KK053-KK054
46	6. Opredmetena osnovna sredstva v gradnji oz. izdelavi	KD047-KK047+KD027-KK027
47	7. Predujmi za pridobitev opredmetenih osnovnih sredstev	KD130-KK130
50	III. Dolgoročne finančne naložbe	V51+V52+V53+V54
51	1. Deleži in dolgoročne finančne terjatve do podjetij v skupini	KD060-KK060+KD070-KK070+KD073-KK073
52	2. Deleži in dolgoročne finančne terjatve do pridruženih podjetij	KD061-KK061+KD071-KK071+KD074-KK074
53	3. Deleži in druge dolgoročne finančne terjatve	KD064-KK064+KD065-KK065+KD066-KK066+KD068- KK068+KD069-KK069+KD075-KK075+KD076-KK076-KD077- KK077+KD078-KK078+KD079-KK079+KD062-KK062+KD072- KK072
54	4. Lastni deleži	KD063-KK063
60	B. GIBLJIVA SREDSTVA	V70+V80+V100+V110
70	I. Zaloge	V71+V72+V73+V74+V75
71	1. Material	KD31-KK31+KD30-KK30+KD32-KK32

72	2.Nedokončana proizvodnja	KD60-KK60
73	3.Proizvodi	KD63-KK63
74	4.Trgovsko blago	KD65-KK65+KD66-KK66
75	5.Predujmi za zaloge	KD132-KK132
80	II. Poslovne terjatve	V81+V90
81	a)Dolgoročne poslovne terjatve	V82+V83+V84+V85
82	1.Dolgoročne poslovne terjatve do podjetij v skupini	
83	2.Dolgorobne poslovne terjatve do pridruženih podjetij	
84	3.Dolgoročne poslovne terjatve do drugih	KD08-KK08
85	4.Dolgoročno nevplačani vpoklicani kapital	KD076-KK076
90	b)Kratkoročne poslovne terjatve	V91+V92+V93+V94+V95
91	1.Kratkoročne poslovne terjatve do kupcev	KD12-KK12
92	2.Kratkoročne poslovne terjatve do podjetij v skupini	
93	3.Kratkoročne poslovne terjatve do pridruženih podjetij	
94	4.Kratkoročne poslovne terjatve do drugih	KD16-KK16+KD14-KK14+KD133-KK133+KD134-KK134+KD139-KK139
95	5.Kratkoročno nevplačani vpoklicani kapital	KD18-KK18
100	III.Kratkoročne finančne naložbe	V101+V102+V103+V104
101	1.Kratkoročni deleži v podjetjih v skupini	
102	2.Kratkoročni deleži v pridruženih podjetjih	
103	3.Lastni deleži	KD171-KK171
104	4.Druge kratkoročne finančne naložbe	KD170-KK170+KD172-KK172+KD173-KK173+KD174-KK174+KD175-KK175+KD176-KK176+KD177-KK177+KD178-KK178+KD179-KK179+KD15-KK15
110	VI.Dobroimetja pri bankah, čeki in gotovina	KD10-KK10+KD11-KK11
120	C. AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	KD19-KK19
130	OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV	V140+V190+V200+V230
140	A.KAPITAL	V141+V144+V145+V150+V160+V170+V180+V162-V163
141	I.Vpoklicani kapital	V142+V143
142	1.Osnovni kapital	KK900-KD900+KK901-KD901+KK902-KD902+KK903-KD903
143	2.Nevpoklicani kapital	KK909-KD909
144	II.Kapitalske rezerve	KK91-KD91

145	III.Rezerve iz dobička	V146+V147+V148+V149
146	1.Zakonske rezerve	KK920-KD920
147	2.Rezerve za lastne deleže	KK921-KD921
148	3.Statutarne rezerve	KK922-KD922
149	4.Druga rezerve iz dobička	KK923-KD923
150	IV.Preneseni čisti dobiček	KK930-KD930
160	V.Prenesena čista izguba	KK931-KD931
161	izračun dobička/izgube	KK7-KD4-KD8-KD7+KK4+KK8
162	Dobiček	IIF(V161>0;V161;0)
163	Izguba	IIF(V161<0;-V161;0)
170	VI.Čisti dobiček poslovnega leta	KK932-KD932+KK933-KD933
180	VIII.Prevrednotovalni popravki kapitala	V181+V182
181	1.Splošni prevrednotovalni popravek kapitala	KK94-KD94
182	2.Posebni prevrednotovalni popravki kapitala	KK95-KD95
190	B.REZERVACIJE	KK96-KD96
200	C.FINANČNE IN POSLOVNE OBVEZNOSTNI	V210+V220
210	a)Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti	V211+V212+V213+V214+V215
211	1.Dolgoročne obveznosti na podlagi obveznic	KK971-KD971
212	2.Dolgoročne finančne obveznosti do bank	KK972-KD972+KK974-KD974
213	3.Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti do podjetij v skupini	
214	4.Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti do pridruženih podjetij	
215	5.Druga dolgoročne in finančne obveznosti	
220	b)Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti	V221+V222+V223+V224+V225+V226
221	1.Kratkoročne obveznosti na podlagi obveznic	
222	2.Kratkoročne finančne obveznosti do bank	KK272-KD272+KK273-KK273
223	3.Kratkoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev	KK22-KD22+KK23-KD23
224	4.Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti do podj. v skupini	
225	5.Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti do pridruženih podjetij	
226	6.Druga kratkoročne finančne in poslovne obveznosti	KK23-KD23+KK24-KD24+KK25-KD25+KK26-KD26+KK28-KD28
230	D.PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	KK29-KD29

Vir: Programska oprema Firma, 2003.

Priloga 3: Izkaz poslovnega izida za uporabnike I. različice izkaza.

Zap st	Tekst	Formula1
90	A. ČISTI PRIHODKI OD PRODAJE	V91+V94+V96
91	I.Čisti prihodki od prodaje proiz.in stor. na dom. trgu	V92+V93
92	1.Čisti prih od prod proiz.in stor. na dom.trgu razen najemnin	KK760-KD760+KK769-KD769
93	2.Čisti prihodki od najemnin	
94	II.Čisti prihodki od prodaje blaga in mat. na domačem trgu	KK762-KD762
95	III.Čisti prihodki od prodaje proizvodov in stor. na tujem trgu	KK761-KD761
96	IV.Čisti prihodki od prodaje blaga in materiala na tujem trgu	KK763-KD763
97	B.POVEČANJE VREDNOSTI ZALOG PROIZVODOV IN NEDOK. PROIZVODNJE	IIF(V99>0;V99;0)
98	C.ZMANJŠANJE VREDNOSTI ZALOG PROIZVODOV IN NEDOK. PROIZVODNJE	IIF(V99<0;-V99;0)
99	IZRAČUN VREDNOSTI ZALOG PROIZVODOV IN NEDOK. PROIZVODNJE	KD60-KK60+KD63-KK63
100	Č.USREDSTVENI LASTNI PROIZVODI IN LASTNE STORITVE	KK79-KD79
101	D.SUBVENCije, DOTACIJE,REGRESI, KOMPENZACIJE IN DRUGI PRIH.	KK768-KD768
102	E.DRUGI POSLOVNI PRIHODKI	KK766-KD766
103	F.KOSMATI DONOS IZ POSLOVANJA	V90+V97-V98+V100+V101+V102
104	G.POSLOVNI ODHODKI	V105+V116+V121+V125
105	I.Stroški blaga, materiala in storitev	V106+V107+V111
106	1.Nabavna vrednost prodanega materiala in blaga	KD702-KK702
107	2.Stroški porabljenega materiala	V108+V109+V110
108	a)Stroški materiala	KD400+KD401+KD408
109	b)Stroški energije	KD402
110	c)Drugi stroški materiala	KD403+KD404+KD405+KD406+KD407
111	3.Stroški storitev	V112+V113+V114+V115
112	a)Transportne storitve	KD411
113	b)Najemnine	KD413
114	c)Povračila stroškov zaposlencem v zvezi z delom	KD414
115	d)Drugi stroški storitev	KD410+KD412+KD415+KD416+KD417+KD418+KD419
116	II.Stroški dela	V117+V118+V119+V120
117	1.Stroški plač	KD470+KD471

118	2.Stroški pokojninskih zavarovanj	KD472
119	3.Stroški drugih zavarovanj	KD474
120	4.Drugi stroški dela	KD473+KD475+KD476
121	III.Odpisi vrednosti	V122+V123+V124
122	1.Amortizacija neop.dolg.sr. in op. osnovnih sredstev	KD43
123	2.Prevrednotovalni poslovni odhodki pri neop. dolg.sr. in op.os.sr.	KD720-KK720
124	3.Prevrednotovalni poslovni odhodki pri obratnih sredstvih	KD721-KK721+KD722-KK722
125	IV.Drugi poslovni odhodki	KD44+KD48
126	H.DOBIČEK IZ POSLOVANJA	IIF(V103-V104>0;V103-V104;0)
127	I.IZGUBA IZ POSLOVANJA	IIF(V104-V103>0;V104-V103;0)
129	J.FINANČNI PRIHODKI	V130+V134+V138
130	I.Finančni prihodki iz deležev	V131+V132+V133
131	1.Finančni prihodki iz deležev v podjetjih v skupini	
132	2.Finančni prihodki iz deležev v pridruženih podjetjih	
133	3.Drugi finančni prihodki iz deležev	KK771+KK775+KK779-KD771-KD775-KD779
134	II.Finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev	V135+V136+V137
135	1.Finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev do podjetij v skupini	
136	2.Finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev do pridruženih podjetij,	
137	3.Drugi finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev	KK772+KK773+KK774+KK776-KD772-KD773-KD774-KD776
138	III.Finančni prihodki iz kratkoročnih terjatev	V139+V140+V141
139	1.Finančni prihodki iz obresti in kratk. terjatev do podjetij v skup.	
140	2.Finančni prihodki iz obresti in kratk. terjatev do pridruž.podjetij	
141	3.Drugi finančni prihodki iz obresti in kratkoročnih terjatev	KK770-KD770
142	Finančni prihodki od obresti (že upoštevano)	KK770-KD770
143	K.FINANČNI ODHODKI	V144+V148
144	I.Prevrednotovalni finančni odhodki	V145+V146+V147
145	1.Prevrednotovalni finančni odhodki pri finančnih naložbah v pod. v s	
146	2.Prevrednotovalni finančni odhodki pri finančnih naložbah v prid. p.	
147	3.Drugi prevrednotovalni finančni odhodki	KK743+KK749-KD743-KD749
148	II.Finančni odhodki za obresti iz drugih obveznosti	V149+V150+V151
149	1.Finančni odhodki za obresti iz drugih obveznosti do podjetij v skup	

150	2.Finančni odhodki za obresti iz drugih obveznosti do pridr.podjetij	
151	3.Drugi finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti	KK740+KK742+KK744+KK745-KD740-KD742-KD744-KD745
152	Finančni prihodki od obresti(že upoštevani)	KK740-KD740
153	L.DAVEK IZ DOBIČKA IZ REDNEGA DELOVANJA	
154	M.ČISTI DOBIČEK IZ REDNEGA DELOVANJA	IIF(V126+V129-V127-V143-V153>0;V126+V129-V127-V143-V153;0)
155	N.ČISTA IZGUBA IZ REDNEGA DELOVANJA	IIF(V127+V143-V126-V129+V153>0;V127+V143-V126-V129+V153;0)
157	O.IZREDNI PRIHODKI	V158+V159
158	I.Subvencije, dotacije in podobni prihodki, ki niso povezani s posl.	KK780-KD780
159	II.Drugi izredni prihodki	KK781+KK782+KK783+KK784+KK785-KD781-KD782-KD783-KD784-KD785
160	P.IZREDNI ODHODKI	V161+V162
161	I.Kritje izgube iz prejšnjih obdobj	KD751-KK751
162	II.Drugi izredni odhodki	KD750+KD752+KD753+KD754
163	R.DOBIČEK ZUNAJ REDNEGA DELOVANJA	IIF(V157-V160>0;V157-V160;0)
164	S.IZGUBA ZUNAJ REDNEGA DELOVANJA	IIF(V160-V157>0;V160-V157;0)
166	Davek iz dobička zunaj rednega delovanja	KD810-KK810
167	Drugi davki	
168	Celotni dobiček	IIF(V126+V129-V127-V143+V163-V164>0;V126+V129-V127-V143+V163-V164;0)
169	Celotna izguba	IIF(V127+V143-V126-V129-V163+V164>0;V127+V143-V126-V129-V163+V164;0)

Vir: Programska oprema Firma, 2003.

Priloga 4: Bilanca stanja za zunanje poslovno poročanje za mala podjetja po SRS 24.9.

Nastavitev obrazcev						
Izhod						
Preračunaj						
Obrazec ID: BS-1 Izračun za obdobje: 01.06.2003 - 30.06.2003 Str. mesto: <input type="text"/>						
Naziv: Bilanca stanja za zunanje poslovno poročanje za mala podjetja (SRS 24.9.)						
#	Nivo	Tekst	Formula 1	Izpis	Grupa	Stran
1	2	A. STALNA SREDSTVA	V2+V5+V6	Da	1	1
2	3	I. Neopredmetena dolgoročna	V3+V4	Da	1	1
3	4	1. Dolgoročno odloženi stroški	KD001-KK011	Da	1	1
4	4	2. Druga neopredmetena	KD000+KD002+KD003+KD005+KD007-KK010-KK012-KK013	Da	1	1
5	3	II. Opredmetena osnovna sredstva	KD02-KK03-KK02+KD03+KD04-KK05-KK04+KD05	Da	1	1
6	3	III. Dolgoročne finančne naložbe	KD06+KD07-KK06-KK07	Da	1	1
7	2	B. GIBLJIVA SREDSTVA	V8+V9+V12+V13	Da	1	1
8	3	I. Zaloge	KD3-KK3+KD6-KK6	Da	1	1
9	3	II. Poslovne terjatve	V10+V11	Da	1	1
10	4	1. Dolgoročne poslovne terjatve	KD08-KK08	Da	1	1
11	4	2. Kratkoročne poslovne terjatve	KD12-KK12+KD14-KK14+KD13-KK13+KD16-KK16+KD17	Da	1	1
12	3	III. Kratkoročne finančne naložbe	KD17-KK17	Da	1	1
13	3	IV. Dobroimetja pri bankah, čeki in	KD10+KD11-KK10-KK11	Da	1	1
14	2	C. AKTIVNE ČASOVNE	KD19-KK19	Da	1	1
15	1	SREDSTVA	V1+V7+V14	Da	1	1
#	Nivo	Tekst	Formula 1	Izpis	Grupa	Stran
15	1	SREDSTVA	V1+V7+V14	Da	1	1
16	2	Č. ZUNAJBILANČNA SREDSTVA		Ne	1	1
17	2	A. KAPITAL	V18+V21+V22+V23+V27+V26+V28	Da	1	1
18	3	I. Osnovni kapital	V19+V20	Da	1	1
19	4	1. Osnovni kapital	KK900+KK901+KK902+KK903-KD900-KD901-KD902-KD903	Da	1	1
20	4	2. Nepoklicani kapital	KK909-KD909	Da	1	1
21	3	II. Kapitalske rezerve	KK91-KD91	Da	1	1
22	3	III. Rezerve iz dobička	KK92-KD92	Da	1	1
23	3	IV. Preneseni čisti poslovni izid	KK930-KD930+KK95-KD95	Da	1	1
25	1	izračun dobička/izgube	KK7-KD4-KD8-KD7+KK4+KK8	Ne	1	1
26	3	V. Čisti dobiček obračunskega	IIF(V25>0;V25;0)	Da	1	1
27	3	V. Čista izguba obračunskega	IIF(V25<0;-V25;0)	Da	1	1
28	3	VI. Prevrednotovalni popravki	V29+V30	Da	1	1
29	4	1. Splošni prevrednotovalni	KK94-KD94	Da	1	1
30	4	2. Posebni prevrednotovalni	KK95-KD95	Da	1	1
31	2	B. REZERVACIJE	KK96-KD96	Da	1	1
32	2	C. FINANČNE IN POSLOVNE	V33+V34	Da	1	1
33	3	I. Dolgoročne finančne in poslovne	KK97-KD97+KK98-KD98	Da	1	1
34	3	II. Kratkoročne finančne in poslovne	KK22+KK23+KK24+KK25+KK26-KD22-KD23-KD24-KD25	Da	1	1
35	2	D. PASIVNE ČASOVNE	KK29-KD29	Da	1	1
36	1	OBVEZNOSTI DO VIROV	V35+V32+V31+V17	Da	1	1

Vir: Programska oprema Firma, 2003.

Priloga 5: Bilanca stanja za zunanje poslovno poročanje

Nastavitev obrazcev						
Izhod						
Preračunaj						
Obrazec ID: BS-2 Izračun za obdobje: 01.06.2003 30.06.2003 Str. mesto:						
Naziv: Bilanca stanja						
#	Nivo	Tekst	Formula 1	Izpis	Grupa	Stran
10	1	SREDSTVA	V20+V60+V120	Da	1	1
20	2	A. STALNA SREDSTVA	V30+V40+V50	Da	1	1
30	3	I. Neopredmetena dolgoročna	V31+V32+V33+V34+V35+V36	Da	1	1
31	4	1. Dolgoročno odloženi stroški	KD001-KK011	Da	1	1
32	4	2. Dolgoročno odloženi stroški	KD002-KK012	Da	1	1
33	4	3. Dolgoročne premoženjske	KD003-KK013	Da	1	1
34	4	4. Dobro ime	KD000-KK010	Da	1	1
35	4	5. Predujmi za neopredmetena	KD131-KK131	Da	1	1
36	2	6. Druga neopredmetena osnovna	KD005-KK015	Da	1	1
40	3	II. Opredmetena osnovna sredstva	V41+V42+V43+V44+V45+V46+V47	Da	1	1
41	4	1. Zemljišča	KD020-KK020	Da	1	1
42	4	2. Zgradbe	KD021-KK021-KK031+KD029-KK039	Da	1	1
43	4	3. Proizvajalne naprave in stroji	KD040-KK040-KK050+KD050	Da	1	1
44	4	4. Druge naprave in oprema	KD045-KK055+KD049-KK049	Da	1	1
45	4	5. Drobni inv., večletni	KD041+KD043+KD044-KK051-KK053-KK054	Da	1	1
46	4	6. Opredmetena osnovna sredstva v	KD047-KK047+KD027-KK027	Da	1	1
47	4	7. Predujmi za pridobitev	KD130-KK130	Da	1	1
50	3	III. Dolgoročne finančne naložbe	V51+V52+V53+V54	Da	1	1
#	Nivo	Tekst	Formula 1	Izpis	Grupa	Stran
51	4	1. Deleži in dolgoročne finančne	KD060-KK060+KD070-KK070+KD073-KK073	Da	1	1
52	4	2. Deleži in dolgoročne finančne	KD061-KK061+KD071-KK071+KD074-KK074	Da	1	1
53	4	3. Deleži in druge dolgoročne	KD064-KK064+KD065-KK065+KD066-KK066+KD068-KK068	Da	1	1
54	4	4. Lastni deleži	KD063-KK063	Da	1	1
60	2	B. GIBLJIVA SREDSTVA	V70+V80+V100+V110	Da	1	1
70	3	I. Zaloge	V71+V72+V73+V74+V75	Da	1	1
71	4	1. Material	KD31-KK31+KD30-KK30+KD32-KK32	Da	1	1
72	4	2. Nedokončana proizvodnja	KD60-KK60	Da	1	1
73	4	3. Proizvodi	KD63-KK63	Da	1	1
74	4	4. Trgovsko blago	KD65-KK65+KD66-KK66	Da	1	1
75	4	5. Predujmi za zaloge	KD132-KK132	Da	1	1
80	3	II. Poslovne terjatve	V81+V90	Da	1	1
81	3	a) Dolgoročne poslovne terjatve	V82+V83+V84+V85	Da	1	1
82	4	1. Dolgoročne poslovne terjatve do		Da	1	1
83	4	2. Dolgorobne poslovne terjatve do		Da	1	1
84	4	3. Dolgoročne poslovne terjatve do	KD08-KK08	Da	1	1
85	4	4. Dolgoročno neplačani vpoklicani	KD076-KK076	Da	1	1
90	3	b) Kratkoročne poslovne terjatve	V91+V92+V93+V94+V95	Da	1	1
91	4	1. Kratkoročne poslovne terjatve do	KD12-KK12	Da	1	1

Vir: Programska oprema Firma, 2003.

Priloga 6: Izkaz poslovnega izida za uporabnike I. različice izkaza

Nastavitev obrazcev						
Izhod						
Preračunaj						
Obrazec ID: BU Izračun za obdobje: 01.06.2003 30.06.2003 Str. mesto:						
Naziv: Izkaz poslovnega izida za uporabnike I.različice izkaza						
#	Nivo	Tekst	Formula 1	Izpis	Grupa	Stran
90	1	A. ČISTI PRIHODKI OD PRODAJE	V91+V94+V96	Da	1	1
91	2	I.Čisti prihodki od prodaje proiz.in	V92+V93	Da	1	1
92	3	1.Čisti prih od prod proiz.in stor. na	KK760-KD760+KK769-KD769	Da	1	1
93	3	2.Čisti prihodki od najemnin		Da	1	1
94	2	II.Čisti prihodki od prodaje blaga in	KK762-KD762	Da	1	1
95	2	III.Čisti prihodki od prodaje	KK761-KD761	Da	1	1
96	2	IV.Čisti prihodki od prodaje blaga in	KK763-KD763	Da	1	1
97	1	B.POVEČANJE VREDNOSTI	IIF(V99>0;V99;0)	Da	1	1
98	1	C.ZMANJŠANJE VREDNOSTI	IIF(V99<0;-V99;0)	Da	1	1
99	1	IZRAČUN VREDNOSTI ZALOG	KD60-KK60+KD63-KK63	Ne	1	1
100	1	Č.USREDSTVENI LASTNI	KK79-KD79	Da	1	1
101	1	D.SUBVENCJE,	KK768-KD768	Da	1	1
102	1	E.DRUGI POSLOVNI PRIHODKI	KK766-KD766	Da	1	1
103	1	F.KOSMATI DONOS IZ	V90+V97-V98+V100+V101+V102	Da	1	1
104	1	G.POSLOVNI ODHODKI	V105+V116+V121+V125	Da	1	1
105	2	I.Stroški blaga, materiala in storitev	V106+V107+V111	Da	1	1
106	3	1.Nabavna vrednost prodanega	KD702-KK702	Da	1	1
107	3	2.Stroški porabljenega materiala	V108+V109+V110	Da	1	1
#	Nivo	Tekst	Formula 1	Izpis	Grupa	Stran
108	4	a)Stroški materiala	KD400+KD401+KD408	Da	1	1
109	4	b)Stroški energije	KD402	Da	1	1
110	4	c)Drugi stroški materiala	KD403+KD404+KD405+KD406+KD407	Da	1	1
111	3	3.Stroški storitev	V112+V113+V114+V115	Da	1	1
112	4	a)Transportne storitve	KD411	Da	1	1
113	4	b)Najemnine	KD413	Da	1	1
114	4	c)Povračila stroškov zaposlencem	KD414	Da	1	1
115	4	d)Drugi stroški storitev	KD410+KD412+KD415+KD416+KD417+KD418+KD419	Da	1	1
116	2	II.Stroški dela	V117+V118+V119+V120	Da	1	1
117	3	1.Stroški plač	KD470+KD471	Da	1	1
118	3	2.Stroški pokojninskih zavarovanj	KD472	Da	1	1
119	3	3.Stroški drugih zavarovanj	KD474	Da	1	1
120	3	4.Drugi stroški dela	KD473+KD475+KD476	Da	1	1
121	2	III.Odpisi vrednosti	V122+V123+V124	Da	1	1
122	3	1.Amortizacija neop.dolg.sr. in op.	KD43	Da	1	1
123	3	2.Prevrednotovalni poslovni odhodki	KD720-KK720	Da	1	1
124	3	3.Prevrednotovalni poslovni odhodki	KD721-KK721+KD722-KK722	Da	1	1
125	2	IV.Drugi poslovni odhodki	KD44+KD48	Da	1	1
126	1	H.DOBIČEK IZ POSLOVANJA	IIF(V103-V104>0;V103-V104;0)	Da	1	1
127	1	I.IZGUBA IZ POSLOVANJA	IIF(V104-V103>0;V104-V103;0)	Da	1	1
129	1	J.FINANČNI PRIHODKI	V130+V134+V138	Da	1	1

Vir: Programska oprema Firma, 2003.

Priloga 7: Temeljni kazalniki gospodarnosti

Nastavitev obrazcev

Izhod

Preračunaj

Obrazec ID: TKG Izračun za obdobje: Str. mesto:

Naziv: Temeljni kazalniki gospodarnosti

#	Nivo	Tekst	Formula 1	Izpis	Grupa	Stran
1	3	Poslovni prihodki	KK76	Ne	1	1
2	3	Poslovni odhodki	KD70	Ne	1	1
3	1	Koeficient gospospodarnosti	V1/V2	Da	1	1
11	3	Prihodki	KK76+KK77+KK78+KK79	Ne	1	1
12	3	Odhodki	KD70+KD71+KD72+KD73+KD74+KD75	Ne	1	1
13	1	Koeficient celotne gospodarnosti	V11/V12	Da	1	1
21	3	Stroški amortizacije	KD43	Ne	1	1
22	3	Poslovni prihodki	KK76	Ne	1	1
23	1	St. tehnične stroškovnosti poslovnih	V21/V22	Da	1	1
31	3	Stroški dela	KD47	Da	1	1
32	3	Poslovni prihodki	KK76	Da	1	1
33	1	St. delovne stroškovnosti poslovnih	V31/V32	Da	1	1
41	3	Stroški materiala	KD400	Da	1	1
42	3	Poslovni prihodki	KK76	Da	1	1
43	1	St. materialne stroškovnosti	V41/V42	Da	1	1
51	3	Dobiček	KK7-KD7-KD4	Da	1	1
52	3	Prihodki	V11	Da	1	1
53	1	Stopnja dobičkovnosti prihodkov	V51/V52	Da	1	1

Vir: Programska oprema Firma, 2003.

Priloga 8: Temeljni kazalniki stanja financiranja

Nastavitev obrazcev

Izhod

Preračunaj

Obrazec ID: TKSF Izračun za obdobje: Str. mesto:

Naziv: Temeljni kazalniki stanja financiranja

#	Nivo	Tekst	Formula 1	Izpis	Grupa	Stran
1	3	Kapital	KK90-KD90+KK91-KD91+KK92-KD92+KK93-KD93+KK9	Ne	1	1
2	3	Obveznosti do virov sredstev	KK2-KD2+KK96-KD96+KK97-KD97	Ne	1	1
3	1	Stopnja lastniškosti financiranja	V1/V2	Da	1	1
11	3	Dolgovi	KK272-KD272+KK273-KK273+KK22-KD22+KK23-KD23-	Ne	1	1
12	3	Obveznosti do virov sredstev	KK2-KD2+KK96-KD96+KK97-KD97	Ne	1	1
13	1	Stopnja dolžniškosti financiranja	V11/V12	Da	1	1
20	3	Vsota kapitala in dolgoročni dolgovi	V1+KK97-KD97+KK96-KD96	Ne	1	1
21	3	Obveznosti do virov sredstev	V2	Ne	1	1
22	1	Stopnja dolgoročnosti financiranja	V20/V21	Da	1	1
30	3	Vsota kratkoročnih dolgov s	KK2-KD2	Ne	1	1
31	3	Obveznosti do virov sredstev	V2	Ne	1	1
32	1	Stopnja kratkoročnosti financiranja	V30/V31	Da	1	1
40	3	Osnovni kapital	KK90-KD90	Ne	1	1
41	3	Kapital	V1	Ne	1	1
42	1	Stopnja osnovnosti kapitala	V40/V41	Da	1	1
50	3	Dolgovi	V11	Ne	1	1
51	3	Kapital	V1	Ne	1	1
52	1	Koeficient dolgovno-kapitalskega	V50/V51	Da	1	1

Vir: Programska oprema Firma, 2003.

Priloga 9: Kazalniki donosnosti

Nastavitev obrazcev

Izhod

Preračunaj

Obrazec ID: KD Izračun za obdobje: 01.01.2002 31.12.2002 Str. mesto:

Naziv: Kazalniki donosnosti

#	Nivo	Tekst	Formula 1	Izpis	Grupa	Stran
10	3	Čisti dobiček+dane obresti	KK930+KD415+KD740	Ne	1	1
11	3	Povprečna sredstva	(KDOTV1-KKOTV1+KDOTV0-KKOTV0+KDOTV3-KKOTV3)/2	Ne	1	1
12	1	Koeficient čiste donosnosti	V10/V11	Da	1	1
20	3	Čisti dobiček	KK930	Ne	1	1
21	3	Povprečni kapital	(KK9-KD9-KK97+KD97-KK98+KD98-KK96+KK96)/2	Ne	1	1
22	1	Koeficient čiste dobičkonosnosti	V20/V21	Da	1	1
30	3	Dane obresti	KD415+KD740	Ne	1	1
31	3	Povprečni dolgovi	KK2-KD2+KK98-KD98+KK97-KD97	Ne	1	1
32	1	Koeficient čiste donosnosti dolgov	V30/V31	Da	1	1

Vir: Programska oprema Firma, 2003.